

Virtuell gemenskap

E-klubb för barn som är placerade på barnhem och går i årskurs 2-4

Martina Gyllenbögel

Nea Johansson

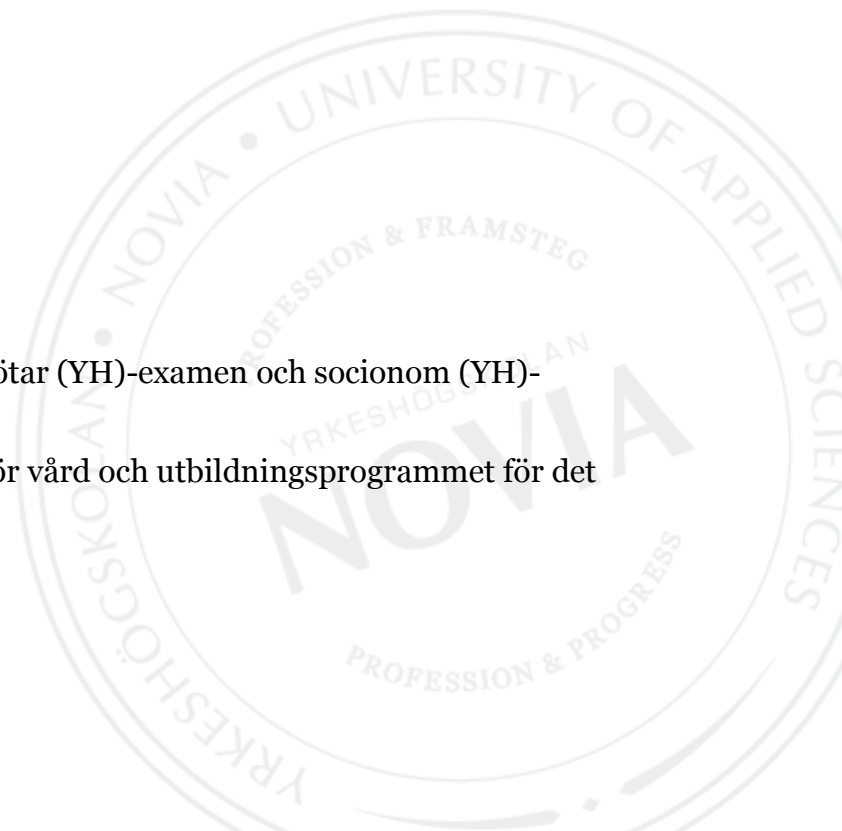
Ninni Johansson

Alexandra Mäkinen

Examensarbete för sjukskötar (YH)-examen och socionom (YH)-
examen

Utbildningsprogrammet för vård och utbildningsprogrammet för det
sociala området

Åbo 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Martina Gyllenbögel, Nea Johansson, Ninni Johansson & Alexandra Mäkinen

Utbildningsprogram och ort: Utbildningsprogrammet för vård och utbildningsprogrammet för sociala området, Åbo

Handledare: Eva Juslin

Titel: Virtuellt gemenskap

Datum 9.5.2016

Sidantal 41

Bilagor 6

Abstrakt

Arbetet "Virtuellt Gemenskap", är en del av projektet "E-clubbing" där målet är att bygga upp ett koncept för e-klubbar som en serviceform för resursförstärkande arbete.

Målgruppen i arbetet är barn som är placerade på barnhem och går i årskurs 2-4. Målet med arbetet är att planera en välfungerande digital tjänst som ska förstärka barnens egna resurser. För att uppnå målet görs en målgruppsanalys där de placerade barnens behov definieras. Målgruppens behov fås fram via litteratursökning. I litteratursökningen framkommer att målgruppen behöver stärka den sociala kompetensen, självkänslan och känslan av gemenskap. Syftet med arbetet är att genom e-klubbverksamheten främja dessa.

I projektet "E-clubbing" används service design som metod. Service design är ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt och kombinerar olika metoder och verktyg från olika vetenskaper. Arbetsprocessen följer Stickdorn och Schneiders principer om service design. Enligt dessa principer är service design användarcentrerat, samskapande, iterativt men logiskt framskridande, konkretiserande och holistiskt.

Resultatet av arbetet är en e-klubbverksamhet som innehåller tio e-träffar som förverkligas över Skype. E-träffarna är planerade utgående från målgruppens behov. Förutom uppbyggnad av själva e-träffarna har även ett materialpaket planerats.

Språk: Svenska

Nyckelord: E-clubbing, barnskydd, placerade barn, social kompetens, självkänsla, gemenskap

OPINNÄYTETYÖ

Tekijät: Martina Gyllenbögel, Nea Johansson, Ninni Johansson & Alexandra Mäkinen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Utbildningsprogrammet för vård och utbildningsprogrammet för sociala området, Turku

Ohjaaja: Eva Juslin

Nimike: Virtuaalinen yhteisöllisyys/Virtuell gemenskap

Päivämäärä 9.5.2016

Sivumäärä 41

Liitteet 6

Tiivistelmä

Opinnäytetyö Virtuaalinen yhteisöllisyys on osa E-clubbing -hanketta, jonka tavoitteena on rakentaa palvelumuoto e-kerhotoiminnalle. Toiminta keskittyy voimavarojen vahvistamiseen.

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat lastenkotiin sijoitetut lapset, jotka käyvät peruskoulun 2.-4. luokkaa. Työn tavoitteena on suunnitella hyvin toimiva digitaalinen palvelu, jonka avulla voidaan vahvistaa lapsen omia voimavaroja. Jotta tavoitteeseen päästään, on tehtävä analyysi kohderyhmästä, jossa kohderyhmän tarpeet määritellään. Kohderyhmän tarpeet saadaan esille kirjallisuushaun avulla. Kirjallisuushaun tuloksista käy ilmi, että kohderyhmällä on tarve kehittää sosiaalisia taitoja sekä vahvistaa itsetuntoa ja yhteisöllisyyden tunnetta. E-kerhotoiminnan tarkoituksena onkin kehittää näitä tarpeita.

E-clubbing -hankeessa käytetään palvelumuotoilua menetelmänä. Palvelumuotoilu on monitieteellinen toimintatapa, joka yhdistää erilaisia menetelmiä ja työkaluja eri tieteenaloista. Työn prosessi seuraa Stickdornin ja Schneiderin periaatteita palvelumuotoilusta. Nämä periaatteet ovat käyttäjäkeskeisyys, luominen yhdessä, loogisesti mutta iteratiivisesti, eli pienissä vaiheissa, eteneminen, konkretisoiminen sekä holistisuus.

Työn tulos on e-kerhon toimintamalli, joka sisältää kymmenen e-tapaamista Skypen välityksellä. E-tapaamiset on suunniteltu kohderyhmän tarpeiden perusteella. E-tapaamisten rakenteen lisäksi on suunniteltu materiaalipaketti e-kerholle.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: E-clubbing, lastensuojelu, sijoitettu lapsi, sosiaalinen taito, itsetunto, yhteisöllisyys

BACHELOR'S THESIS

Author: Martina Gyllenbögel, Nea Johansson, Ninni Johansson & Alexandra Mäkinen

Degree Programme: Utbildningsprogrammet för vård och utbildningsprogrammet för sociala området, Turku

Supervisor: Eva Juslin

Title: Virtual solidarity/Virtuell gemenskap

Date 9.5.2016

Number of pages 41

Appendices 6

Summary

The thesis "Virtual solidarity" is a part of the project "E-clubbing" where the purpose is to develop a concept for e-clubs as a service form for resource promoting.

The target group for this thesis is children who are placed in an orphanage and are in grades 2-4 in elementary school. The aim of the study is to design a well-functioning digital service which will promote the children's resources. To achieve the goal a target group analysis has been made where the target group's needs are defined. These needs have been found in the literature. The literature search shows that the target group needs to promote social competence, self-esteem and feeling of solidarity. The purpose of the thesis is to promote these through the e-clubbing activity.

Service design is used as a method in the project "E-clubbing". Service design is an interdisciplinary approach that combines different methods and tools from various disciplines. The process follows Stickdorn and Schneider's principals about service design. These principals are; user-centered, co-creative, sequencing, evidencing and holistic.

The result of the thesis is an e-club that contains ten e-meetings through Skype. The e-meetings are arranged based on the target group's needs. Apart from the construction of the e-meetings, there are also produced materials for the meetings.

Language: Swedish

Key words: E-clubbing, child welfare, child placement, social competence, self-esteem, solidarity

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Service design.....	3
2.1	Service designens principer	3
2.2	Litteratursökning	5
2.3	Arbetets etik och tillförlitlighet	6
3	Barnets bästa	7
3.1	Barnkonventionen	8
3.2	Placering utanför hemmet	9
3.3	Barnets deltagande.....	10
4	Placerade barns resurser	11
4.1	Barns utveckling och behov	11
4.2	Risk- och skyddsfaktorer.....	15
4.3	Social kompetens som resurs	18
4.4	Självkänsla som resurs.....	20
4.5	Känsla av gemenskap som resurs	22
5	E-klubbverksamhetens metoder och innehåll.....	24
5.1	Metoder som stärker social kompetens	24
5.2	Metoder som stärker självkänsla	27
5.3	Metoder som stärker känsla av gemenskap	28
5.4	Gruppdynamik och regler i e-klubben	29
5.5	E-klubbens uppbyggnad.....	32
5.6	E-klubbens material	34
6	Avslutande reflektion	35
	Källförteckning	39
	Bilagor	

1 Inledning

Enligt statistik från Institutet för hälsa och välfärd var 17 958 barn och unga placerade utanför hemmet år 2014 (THL, 2015). I en rapport av Eronen (2013, s. 13, 68-69) framkommer att 25 % av placerade barn behöver stöd med kommunikationen och 65 % av barnen har särskilda behov då det kommer till mental hälsa. De kan ha problem med kompisrelationer, kriminalitet samt konflikter med föräldrarna. Placerade barn kan även ha problem med självkänslan och brister i den emotionella utvecklingen (Evans, enligt Löhönen, 2014, s. 21).

De problem som förekommer mest hos barn som är i kontakt med barnskyddet är bl.a. mental ohälsa, aggressivt beteende, svårigheter i skolan, skolkning och isolering. Barns otrygghet, psykisk eller fysisk misshandel samt att bli utan vård och omsorg är faktorer som påverkar barnet vilket kan leda till ovannämnda problem. (Forss & Vatula-Pimiä, 2014, s. 226).

I arbetet ”Virtuell gemenskap” är målgruppen barn som är placerade på barnhem och går i årskurs 2–4, i regel 8-11 -åringar. Arbetets mål är att utveckla en digital tjänst, dvs. e-klubbverksamhet, för placerade barn. E-klubbverksamheten är uppbyggd för 4-6 barn. Syftet med arbetet är att genom e-klubbverksamheten förstärka placerade barns sociala kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap.

Arbetet är en del av projektet ”E-clubbing” vid Yrkeshögskolan Novia, avdelningen för vård och det sociala området i Åbo. Projektets mål är att bygga upp ett koncept för e-klubbar som en serviceform för resursförstärkande arbete bland barn, unga, familjer och seniorer. Syftet med projektet är att genom e-klubbarna främja hälsa, välbefinnande och delaktighet hos barn, unga, familjer och seniorer samt att genom stöd av likställda stärka deltagarnas egna resurser.

För att förstå orsakerna till att ett barn placerats måste barnskyddslagen beaktas. Enligt Finlands barnskyddslag (2007/417) sker en placering ifall det finns brister i omsorgen om barnet eller andra uppväxtförhållanden hotar att allvarligt äventyra barnets hälsa eller utveckling, eller om barnet allvarligt äventyrar sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel, genom en brottslig gärning som inte kan anses obetydlig eller genom annat därmed jämförbart beteende. Omhändertagande och vård utom hemmet kan dock

tillgripas endast om de åtgärder som avses i 7 kap., dvs. stödåtgärder inom barnskyddets öppenvård, inte är lämpliga eller möjliga för en omsorg i enlighet med barnets bästa eller om de har visat sig vara otillräckliga, och ifall vården utom hemmet bedöms motsvara barnets bästa i enlighet med centrala principer i barnskyddet. (§40).

Vid bedömningen av barnets bästa skall följande centrala principer uppmärksammas; en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående mänskliga relationer, möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå, en utbildning som motsvarar barnets anlag och önskemål, en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk integritet, utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet, möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt samt hänsyn till språklig, kulturell och religiös bakgrund. (§4).

Barnskyddet ändras i och med lagförändringar och tas även upp i nyheter och sociala medier. Ämnet och målgruppen har valts för att de väcker intresse och diskussion. Målgruppens ålder begränsades eftersom e-klubbverksamheten i fråga kräver att barnen kan läsa. För att gruppen i verksamheten ska fungera och ålderskillnaden inte ska vara så stor, valdes inte barn över 12 år. Arbetet följer de lagar och undersökningar som gäller under arbetsprocessen.

2 Service design

Arbetsprocessen följer Stickdorn och Schneiders principer om service design. Service design eller tjänstedesign är ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt som kombinerar olika metoder och verktyg från olika vetenskaper. Det är ett utvecklande tillvägagångssätt, vilket märks eftersom det inte finns en gemensam definition eller ett gemensamt språk. En definition skulle inte vara bra eftersom det kan begränsa utvecklingen, men ett gemensamt språk skulle däremot vara viktigt för vidare tillväxt och utveckling av service design-tänkande. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 28-35).

Det finns fem principer inom service design; användarcentrerat, samskapande, iterativt men logiskt framskridande, konkretiserande och holistiskt. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 28). Efter att de fem principerna behandlats tas även litteratursökningen samt etiken och tillförlitligheten upp.

2.1 Service designens principer

I den användarcentrerade (user-centered) principen är det viktigt att ha kunden i fokus. Detta kräver en genuin förståelse av kunden utöver endast statistiska beskrivningar och vetenskapliga analyser av deras behov. För att få en tillförlitlig inblick inkluderas metoder och verktyg som möjliggör för service designern att förstå kundernas individuella upplevelser av tjänsten och dess större sammanhang. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 36-37).

Den användarcentrerade principen syns i arbetet eftersom e-klubbverksamheten är designad för användarens behov som framkommer i målgruppsanalysen. Behoven har fått fram genom litteratursökning. Verksamheten kan anpassas enligt olika behov och kan därmed implementeras för olika målgrupper. Metoder och verktyg har testats för att e-klubben ska fungera smidigt. Målgruppen, dvs. barn som är placerade på barnhem och går i årskurs 2-4, har varit i fokus genom hela arbetet.

Den samskapande (co-creative) principen går ut på att involvera många olika människor, t.ex. föreståndare, marknadsförare, designers, anställda och kunder, i processen och man behöver vara kreativ. I den kreativa processen ska allas idéer beaktas. För att designa en ny eller förbättra en redan existerande tjänst behövs flera olika idéer från de involverade. Samskapande är att få en trovärdig inblick i olika användarperspektiv. I skapandet av

tjänster och för utvecklingen, prototyperingen samt testandet av dessa tjänstekoncept finns många olika metoder och verktyg. Att underlätta detta i grupper som är representerade med intressenterna (stakeholders) är en viktig aspekt av design-tänkande och en grundläggande del av service design. Samskapande under designprocessen underlättar för ett smidigt samarbete mellan intressenterna då man startar den egentliga tjänsten, det är väsentligt för att upprätthålla kundens tillfredsställelse. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 38-39).

I arbetet syns den samskapande principen i och med att projektledaren har varit med på handledningstillfällen och gett konstruktiv feedback. Utöver det har lärare och studerande inom projektet medverkat med sina åsikter i utvecklingen av tjänsten. Professionella inom barnskyddet ska även involveras för att skapa en trovärdig tjänst som tillfredsställer målgruppens behov. Samskapande kommer ytterligare fram eftersom arbetsgruppen är mångprofessionell.

Tjänsteprocessen ska vara iterativt men logiskt framskridande (sequencing). Iterativt innebär att processen upprepas tills man hittar ett resultat som tillfredsställer behovet. Tänkandet för service design bryter ned tjänsteprocessen i ensamstående tyngdpunkter. Alla tjänsteprocesser följer tre steg; en period före tjänsten (lära känna), den egentliga tjänsteperioden (själva upplevelsen) och efter-tjänst perioden (utvärdering). Man behöver prototypera tjänsterna och iterativt testa deras inverkan på kunderna. Tjänster är en dynamisk process som äger rum över en viss tidsperiod. Det är avgörande att beakta tidsperioden när man designar tjänster, eftersom rytmen av en tjänst avgör kundens humör. En bra tjänst bör hålla en känsla av förväntan utan någon press på kunden. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 40-41).

Arbetet har framskridit iterativt, dvs. olika processer har upprepats för att nå ett önskvärt resultat. Arbetet är i det första steget i tjänsteprocessen, den s.k. lära känna perioden. Tekniken för e-klubben har testats och därmed har prototypering gjorts till viss del. Då projektet fortskrider kommer den egentliga tjänsteperioden att börja.

Konkretiserande (evidencing) av tjänsten innebär att fysiska bevis delas ut som senare kan väcka minnen av positiva tillfällen i tjänsten genom emotionell sammankoppling. Dessa ger en konkret komponent till vad som annars skulle vara en ogripbar upplevelse. Fysiska bevis kan därför förlänga upplevelsen av tjänsten långt in i efter-tjänst perioden. Att

använda bevisen effektivt har potential att öka kundens lojalitet och få kunden att rekommendera tjänsten vidare till andra. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 42-43).

E-klubbsverksamheten konkretiseras genom ett materialpaket som skickas ut till deltagarna. Detta innehåller bl.a. en styrkefigur och ett diplom som deltagarna får under verksamhetens gång. Materialpaketet bidrar till att deltagarna får konkreta bevis som väcker minnen av tjänsten.

Den holistiska (holistic) principen innebär att helheten beaktas. Även om tjänster är ogripbara sker de i en fysisk miljö som använder fysiska objekt och genererar i de flesta fall någon form av fysiskt resultat. På nivån av individuella tyngdpunkter och tjänstetillfällen borde fokuseringen vara på miljön där tjänsten äger rum. Avsikten borde dock alltid vara att se det större sammanhanget där tjänsteprocessen äger rum. Genom förstärkning av kundupplevelser, anställdas tillfredsställelse och integrering av sofistikerade teknologiska framgångar stöder service design tänkandet samarbetet av olika discipliner i riktning mot målet av en gemensam framgång. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 44-45).

Arbetet är en del av projektet ”E-clubbing” och helheten av nämnda projekt har tagits i beaktande. Miljön tas i beaktande eftersom tekniska möjligheter för målgruppen har diskuterats, dvs. de behöver en dator med webbkamera, surfplatta eller telefon. Deltagarna ska även ha möjlighet till ett avskilt rum där de kan vara ostörda.

2.2 Litteratursökning

I arbete har litteratursökning gjorts för att få fram information om vad för behov placerade barn har. Dessutom har det sökts litteratur om olika resursförstärkande metoder som stöder målgruppens behov. Litteratur har sökts på svenska, finska och engelska. För att hitta inhemska undersökningar har finskspråkigt material sökts. Under arbetets gång har en stor mängd vetenskaplig litteratur bearbetats, men en del har valts bort för att arbetet endast ska grunda sig på relevant litteratur. Irrelevant litteratur har bl.a. varit undersökningar om ungdomar och artiklar som berättar om barnhem i länder där barnskyddssystemet inte är samma som i Finland. Litteratur har även lämnats bort p.g.a. att det inte handlat om de specifika kompetenserna som arbetet grundar sig på, dvs. social kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap. Det som kommit fram är att det finns relativt lite information

om placerade barn i åldern 8-11. Internationell litteratur har använts i vissa fall, eftersom barn ganska långt har samma utveckling och behov oberoende av geografisk belägenhet.

Vetenskapliga artiklar har hittats från databasen EBSCO och sökorden som använts är ”child welfare”, ”child protection”, ”self-esteem”, ”yoga” och ”children”, dessa sökord har kombinerats på olika sätt. Avgränsningar har gjorts i och med att de vetenskapliga artiklarna är från år 2000 framåt och tillgängliga i ”full text”. Förutom internationell forskning, som är relevant för arbetet, har även finländsk forskning använts för att öka tillförlitligheten. Utgångspunkten har varit att endast använda primärkällor och andra källor som är aktuella.

Då det söktes böcker från bibliotek har samma sökord använts som i artikelsökningen. Sökord på svenska har varit ”placerade barn”, ”självkänsla”, ”gemenskap”, ”social kompetens” och ”barnhem”. Samma sökord har även använts på finska. Det har funnits artiklar och böcker som inte varit tillgängliga eftersom de varit lösenordskyddade. Litteratur som använts har varit så ny som möjlig för att få bästa möjliga resultat om vad placerade barn har för behov.

2.3 Arbetets etik och tillförlitlighet

Grundläggande etiska principer som bör följas vid alla forskningar med människor är autonomiprincipen, godhetsprincipen, principen att inte skada samt rättvisepincipen. Autonomiprincipen är att respektera personens autonomi och integritet. Med godhetsprincipen menas att man strävar till att göra något gott och att förebygga samt förhindra skada. Principen att inte skada betyder att inte utsätta någon för skada. Rättvisepincipen innebär att alla människor ska behandlas lika. (Olsson & Sörensen, 2013, s. 82-83).

Arbetet följer godhetsprincipen eftersom hela projektets syfte är förebyggande och resursförstärkande. Rättvisepincipen syns i arbetet i och med att Förenta Nationens barnkonvention ligger som grund för arbetet där barnets rättigheter tas upp.

Enligt forskningsetiska delegationen ska andra forskares arbete tas i beaktande och respekteras då en forskning görs. Det betyder att det ska finnas korrekta hänvisningar, inget plagiat och resultaten ska inte förvrängas. I forskningar ska datasekretessfrågor beaktas. Då en forskning påbörjas ska ett avtal göras med alla involverade parter. I avtalet ska ingå rättigheter, upphovsrättsliga principer, ansvar, skyldigheter, förvaring av material och rätten att använda material som alla parter godkänner. Då forskning pågår kan avtalet tydliggöras. Dataanskaffnings- och bedömningsmetoder ska tillämpas i forskningen och de ska stämma överens med kriterierna för vetenskapliga forskningar och vara etiskt hållbara. (Forskningsetiska delegationen).

Arbetets källhänvisningar är korrekta och resultat som hittats har inte presenterats som eget. Dokumentation av sökningar har gjorts noggrant och omsorgsfullt samt presenterats utan att ändra på betydelsen av resultaten. Under arbetsprocessen har arbetet inte lagrats på internetsidor där andra kan få tag på det, utan endast på tillförlitliga plattformar.

Tillförlitligheten syns i arbetet genom att arbetsprocessen har upprepats för att nå ett önskvärt resultat. Arbetet har utgått från en stor mängd källor, därefter har information gallrats för att få fram specifik information om målgruppen. Tillförlitligheten syns även genom att flera olika källor diskuterar samma ämne. Källsökningen innefattar vetenskaplig litteratur och tillförlitliga internetsidor som fokuserar specifikt på barnskydd. Förutom vetenskaplig litteratur och internetsidor har lagar använts korrekt genom hela arbetet.

3 Barnets bästa

Vid alla handlingar som rör barnet ska barnets bästa komma först. Med barnets bästa menas att barnet ska få sådant skydd och sådan omvårdnad som hennes eller hans välfärd kräver, med hänsyn till de skyldigheter och rättigheter som barnets föräldrar eller vårdnadshavare har. Institutioner och tjänster som har ansvar för vården och skydden av ett barn ska uppfylla myndigheternas normer, speciellt då det kommer till barnets säkerhet och hälsa samt personalens antal, behörighet och lämplighet. (Unicef).

Arbetet är förankrat i barnkonventionen, barnskyddslagen, systemet bakom placeringen samt barnets deltagande, och alla dessa beaktar barnets bästa.

3.1 Barnkonventionen

”FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar.” (Unicef).

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar varav fyra är grundprinciper eller hörnstenar för konventionen: icke-diskriminering, barnets bästa, rätt till liv, överlevnad och utveckling samt åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd. Det finns två tilläggsprotokoll till barnkonventionen. Den första handlar om barn i väpnade konflikter och den andra handlar om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi. (Unicef).

Arbetet fokuserar på artiklarna om icke-diskriminering, barnets bästa, åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd samt rätt till privatliv eftersom dessa är relevanta för e-klubbverksamheten. Dessa finns beskrivna i tabell 1 nedan. Artikel 3, dvs. barnets bästa, är grunden för arbetsprocessen. Artikel 2 och 12 tas i beaktande eftersom det är viktigt att barn i e-klubbverksamheten känner att de är lika värda och får uttrycka sin åsikt utan att bli diskriminerade. Artikel 16 tar upp barns rätt till privatliv, ingen i verksamheten tvingas berätta något som de inte vill.

Tabell 1. Artiklar i barnkonventionen (Unicef).

<p>Artikel 2: Icke-diskriminering</p> <p>Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.</p>	<p>Artikel 3: Barnets bästa</p> <p>Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.</p>
<p>Artikel 12: Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd</p> <p>Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.</p>	<p>Artikel 16: Rätt till privatliv</p> <p>Varje barns rätt till privat liv skall respekteras.</p>

3.2 Placering utanför hemmet

Enligt Finlands Barnskyddslag (2007/417) strävar man först och främst till att barnet skall få bo hemma med sin egen familj och få stödåtgärder från öppenvården då barnskyddet involveras i ett barns liv. Om föräldrarna inte klarar av att ta hand om sitt barn trots stödåtgärder, och barnet inte längre är tryggt hemma, ordnas vård utanför hemmet. I dessa fall talar man om placering av barn. En placering sker alltid utgående från barnets bästa. (§4).

En placering av ett barn kan vara i 30 dagar, och man strävar till att lösa problemen så att barnet kan återvända till sitt eget hem. Om ett barn behöver hjälp omedelbart och ingen av barnets närstående kan ta hand om henne eller honom, görs en brådskande placering. En brådskande placering är ett tillfälligt beslut och under placeringen har socialvården rätt att fatta beslut som berör barnet. (§38).

Placering kan även ske via en omhändertagning. Familjen får oftast mycket hjälp och stöd före en omhändertagning görs, men om inget annat hjälper och barnet inte längre är tryggt måste barnet enligt lagen omhändertas. Omhändertagning av ett barn är alltid det sista alternativet. Detta görs i situationer där problemen är mycket allvarliga och har pågått under en längre tid. (§40).

Vid omhändertagning placeras barnet antingen i en fosterfamilj, ett professionellt familjehem eller på en barnskyddsinstitution (§49). Under en placering får barnet fortsättningsvis ha kontakt och träffa de biologiska föräldrarna om det är möjligt (§54). Ett familjehem ger vård och tar hand om uppfostringen av barnet. Familjevårdare är inte professionella men har gått en utbildning om familjevård. I ett professionellt familjehem bor i allmänhet två professionella som tar hand om vården och uppfostran av barnet. På en barnskyddsinstitution ansvarar professionell personal för uppfostran av barnet. Barnhem, ungdomshem, mottagningshem, skolhem och familjestödscentral är exempel på olika barnskyddsinstitutioner. (Lastensuojeluinfo).

3.3 Barnets deltagande

För att kunna skydda barnet på bästa möjliga sätt ska professionella känna till barnets stödnätverk. Forskning visar att barn oftast pratar med någon de redan har en relation till; de söker sig till föräldrar, lärare eller släkt. Orsaker att barn inte berättar om problem kan vara rädsla för våldföraren, dvs. rädsla för vad som kan hända om de berättar, och rädsla för att ingen tror på dem. Andra orsaker kan vara skam eller känsla av att ingen kommer förbättra situationen. Barn är även rädda för att berätta om problem i familjen eftersom de tänker på hur det kan påverka familjedynamiken. (Jobe & Gorin, 2013).

Det går inte att generalisera varför barn söker hjälp, men det har hittats faktorer som påverkar. Dessa faktorer är kunskap, ilska, hur nära relationen är eller har varit till våldföraren, kamratgruppens inflytande, en trygg miljö eller en utfällande händelse. För att barn ska våga yttra sig behöver de känna sig trygga och kunna lita på andra. (Jobe & Gorin, 2013).

Enligt Finlands Barnskyddslag (2007/417) ska barnet involveras i processen då man arbetar med barn och familjer inom barnskydd. Barnet själv ska få delta i hanteringen och planeringen av sådant som angår henne eller honom. Det spelar ingen roll i vilken ålder barnet är, hennes eller hans känslor och upplevelser måste alltid tas i hänsyn. (§20). Det viktigaste i att få barn att känna sig delaktiga är interaktionen mellan den vuxna och barnet och barnet ska få berätta med egna ord hur hon eller han känner (Bardy, 2013, s. 155-156).

För att få barnet att känna sig delaktigt ska hon eller han även veta orsakerna till klientskapet. Det har gjorts forskning kring ifall klienter inom barnskyddet vet orsakerna till klientskapet. Resultatet visar att de vet orsakerna samt har fått vara delaktiga i klientprocessen. (Kivistö, 2006, s. 62-63). En annan forskning som gjorts i Sverige strider däremot med tidigare nämnda resultat. Denna forskning visar att klienterna har okunskap i varför de placerats utanför hemmet. Barn som har blivit brådslande placerade är mest förvirrade över sin situation. (Forinder & Hagborg, 2011, s. 318-319).

Placerade barn får stöd och hjälp genom möten med professionella. Ett exempel på ett möte är att en mångprofessionell grupp tillsammans med familjen diskuterar kring barnets situation. Barnet får stöd i utvecklingen och föräldrarna kan få stöd i föräldraskapet. Utöver detta skulle placerade barn behöva en mer aktiv arbetsmodell som kunde ge mera utrymme för barnet att påverka sin situation. En sådan arbetsmodell kunde vara

gruppaktiviteter. Gruppaktiviteter erbjuds nog inom barnskyddet, men oftast erbjuds de i tidsbegränsade projekt. (Bardy, 2013, s. 200-201).

Behovet av aktiviteter har motiverats så att syftet är att förebygga belastande problem inom barnskyddet som social utslagning samt negativa faktorer som överförs från föräldrar till barn, t.ex. aggressiva föräldrar kan leda till aggressiva barn. Genom att barn får delta och bestämma aktiviteter, stärks deras resurser. Då kan de klara av sin vardag bättre, och detta kan minska risken för utslagning. Deltagande är en förutsättning för barnets bästa. (Heikkinen, 2006, s. 18).

4 Placerade barns resurser

Resursförstärkande metoder betonar på styrkor snarare än begränsningar, med hjälp av resurser får barn kontroll över sitt liv. Metoderna främjar hälsosam utveckling hos barn och skyddar dem från ogynnsamma faktorer. Resurserna påverkas av hur barn upplever belastande och stärkande faktorer. De har möjlighet att påverka de egna resurserna genom att bli medvetna om faktorerna. (THL, 2016).

För att förstå barnets resurser måste barnets utveckling, behov samt risk- och skyddsfaktorer beaktas och dessa tas upp i kapitlet. Barn har generellt samma utveckling och grundbehov men kapitlet behandlar även social kompetens, självkänsla samt känsla av gemenskap som är de resurser som e-klubben vill stärka hos målgruppen, dvs. barn som är placerade på barnhem som går i årskurs 2-4. Den sociala kompetensen, självkänslan och känslan av gemenskap påverkar alla varandra.

4.1 Barns utveckling och behov

Barns utveckling går inte att generalisera helt eftersom den är individuell. Detta innebär att all forskning inom området endast är vägledande och finns till för att se större avvikelser. (Askland & Sataøen, 2013, s. 227).

En trygg anknytning innebär att barnets omsorgsperson inte endast tillfredsställer barnets fysiska behov, utan även känslomässiga. Omsorgspersonen ska vara trygg, varm, tillgänglig, responsiv, lyhörd och sensitiv. (Askland & Sataøen, 2014, s. 62,64). I spädbarnsåldern är det viktigt med en trygg anknytning till föräldrarna. I föräldra-barn

relationen finns flera dimensioner, men det finns två huvudsakliga. Dessa är det känslomässiga förhållandet och graden av kontroll. Dimensionerna påverkar barnets utveckling, t.ex. självkänslan och aggressiviteten. Kvaliteten i föräldra-barn relationen har ett samband med stödet föräldrarna får från släkt och vänner. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 213-222, 235).

Tuovila (enligt Ketola, 2008, s. 42) redogör för att ifall barnet har en otrygg anknytning till sina föräldrar, måste barnet själv etablera säkerhetskänslan kring allt som görs. Det betyder att hon eller han blir tvungen att vara sin egen auktoritet samt själv skapa sina relationer. Barnet gör vad som helst för att få uppmärksamhet, och vanligt är att hon eller han utvecklar normbrytande beteenden, som tas upp i följande kapitel. Ifall barnet inte fått trygghet från sina föräldrar kan hon eller han ha svårt att lita på andra.

Samspelet mellan omgivningen och barnet är grunden för utvecklingen samt en livslång funktion. Samspelet är inte endast mellan barn och vårdnadshavare, utan alla barnet kommer i kontakt med. Barnet påverkar andra och vice versa. (Askland & Sataøen, 2013, s. 36).

Den sociala utvecklingen och utvecklingen av relationer är en livslång process. Relationerna man har som barn påverkar relationerna som binds i senare skeden av livet. Barnets emotionella respons och psykologiska funktioner påverkar relationerna. Kulturen påverkar den sociala utvecklingen, olika kulturer bemöter och behandlar barn på olika sätt. Leken påverkar barnets sociala utveckling positivt t.ex. genom att barn lär sig att dela med sig och turas om. Språket och kommunikationen är även en stor del av sociala utvecklingen eftersom de hjälper barnet att knyta relationer till andra. Att knyta relationer med vänner hjälper barnet att lära känna sig själv och det ger möjlighet för barnet att träna språket och sociala kompetensen. För barnet är det viktigt att lära sig att tala men även att lära sig att lyssna. (Buchan, 2013, s. 11-14).

Den psykosociala utvecklingen påverkas av både miljön och individen. För att barnets personlighet ska utvecklas behövs ett problem eller en kris. Med kris menas en kritisk period, en vändpunkt som ökar barnets sårbarhet och ger en möjlighet för både negativ och positiv utveckling. Från ungefär 6 års ålder till puberteten är individen mycket produktiv, men otillräckliga förutsättningar kan leda till känsla av att man är mindre värd eller otillräcklig. Det är därför viktigt att ge uppgifter som barnet i den åldern klarar av, utan att

de är för lätta, men man får inte heller glömma bort leken. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 416-418).

Ungefär vid 6-7 års ålder börjar barnets grundläggande logiska tänkande och fortsätter ända upp till 11-12 års ålder. I det här skedet kan barn klassificera saker och förstå dem, t.ex. längd och vikt. De får ett operationellt tänkande men tankarna måste ske på ett konkret plan. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 127-131).

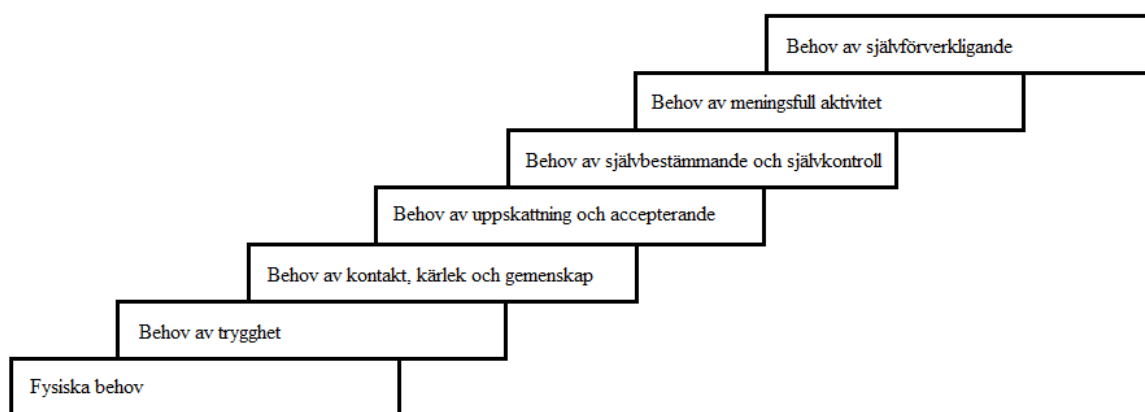
Vid 8-11 års ålder försöker barnet allt mer individualiseras. Barnet vågar visa sina egna åsikter samt rättigheter. Kritik kan visas mot t.ex. lärare och andra auktoriteter. Barnet lever fortfarande under vårdnadshavares auktoritet och inom deras relationer, det betyder att de relationer som vårdnadshavarna har kommer barnet också att ha. Dessutom blir barnet kritiskt mot sig själv och börjar fundera på sin och omgivningens existens. (Dunderfelt, 2011, s. 82-83).

För barn är det viktigt att passa in och ha ett utseende som motsvarar idealen. Könet bestämmer idealen, pojkarna ska vara stora och starka och flickorna smala och vackra. Förändringar som händer i kroppen gör att barnet börjar uppmärksamma sin egen kropp och detta ändrar jag-bilden. Det yttre spelar roll ifall man blir accepterad av omgivningen, populär eller isolerad och mobbad. Flickor som fysiskt mognar tidigt kan få en mer negativ jag-bild. De kan ha svårt att anpassa sig för att andra flickor inte accepterar dem, samtidigt som de kan tycka att pojkarna i den egna åldern är väldigt barnsliga och ointressanta. Detta kan leda till att flickorna söker sig till aktiviteter som de inte är mogna för, t.ex. rökning, sex och narkotika. Tidigt mogna flickor kan även visa sämre prestationer i skolan. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 69-73).

Eronen (2013, s. 37-42) har gjort en forskning om hur barns liv förändrats under fem år efter att de placerats. Resultatet visar att barnens utveckling förbättras under placeringen men att den ändå inte uppnått en ”normal” nivå. Rosenfeld m.fl. (enligt Sinkkonen, 2012, s. 172) har gjort forskning, med liknande resultat, om barn som placerats och hur deras hälsa och utveckling har påverkats. Resultatet visar att barn som placerats har 3-7 gånger mera hälsoproblem, fördröjningar i utvecklingen och anpassningssvårigheter.

För att barns utveckling ska bli den bästa möjliga har man försökt fastställa deras behov. Behoven beror bl.a. på kulturen och miljön. (Askland & Sataøen, 2013, s. 35). Maslow har byggt upp en trappa med behov som alla människor har, de olika stegen har olika

betydelser beroende på ålder. Behoven har visualiserats i figur 1. Behoven definieras beroende på kultur, kön, socioekonomisk status m.m. (Cronlund, 1998, s. 60-62). Behoven tillfredsställs av egen motivation och aktivitet samt existerar parallellt med varandra (Askland & Sataøen, 2013, s. 145).

Figur 1. Maslows behovstrappa.

Till de fysiska behoven hör allt människan behöver för att leva, t.ex. mat, vatten, sömn och syre (Cronlund, 1998, s. 60-62). Ifall det funnits problem med de fysiska behoven i barnets liv förbättras de under placeringen (Eronen, 2013, s. 68).

Alla har behov av trygghet, dvs. att kunna veta ungefär vad nästa dag för med sig och att inte behöva vara rädd för sitt liv. Barn behöver därför rutiner för att känna sig trygga. (Cronlund, 1998, s. 60-62). För flesta barn ökar trygghetskänslan under placeringen. Målet med en placering är att den ökar känslan av trygghet och välmående. I stort sett har barn som placerats blivit bra behandlade men det finns undantag då barn upplevt våld även under placeringen. (Eronen, 2013, s. 60, 77).

Behov av kontakt, kärlek och gemenskap handlar inte endast om att få kärlek utan också om att ge kärlek. Det här är ett viktigt behov i barndomen eftersom det främjar det psykiska välbefinnandet i senare skede av livet. (Cronlund, 1998, s. 60-62). I huvudsak hör barnets biologiska föräldrar till hennes eller hans nätverk efter placeringen. Socialarbetarna har även delade åsikter om huruvida behovet tillfredsställs fullständigt, på grund av oförväntade orsaker som t.ex. att fosterföräldrarna skiljer sig. (Eronen, 2013, s. 59, 80).

För att tillfredsställa behovet av uppskattning och acceptering krävs att andra uppmärksammar och ser en som en unik och betydelsefull person. Då en person känner sig accepterad av andra ökar självkänslan. (Cronlund, 1998, s. 60-62). Till vissa delar uppfylls dessa behov hos placerade barn, t.ex. fosterfamiljerna ser barnet som en del av familjen. Dock kan barnet fortfarande ha konflikter med föräldrarna och dåliga kompisrelationer. (Eronen, 2013, s. 68-70).

Behov av självbestämmande och självkontroll är att själv kunna påverka situationer man är i och sitt beteende. Behovet får större betydelse då man blir äldre, barn har inte lika stort behov av att få bestämma om allt i sitt liv. (Cronlund, 1998, s. 60-62). Enligt Finlands barnskyddslag (2007/417) ska man ta barnet med i processen då man arbetar med barn och familjer inom barnskyddet. Barnet ska själv få delta i hanteringen och planeringen av sådant som angår henne eller honom. (§20).

För att tillfredsställa behovet av meningsfull aktivitet behövs en aktivitet som ger mening till vardagen, detta kan vara allt från jobb och sociala kontakter till fritidssysselsättningar. För barn är dessa aktiviteter oftast skola och fritidssysselsättning. (Cronlund, 1998, s. 60-62). Då barn får delta och bestämma aktiviteter stärks deras resurser (Heikkinen, 2006, s. 18).

Behovet av självförverkligande är att uppnå sin fulla kapacitet och att utnyttja sina egna resurser fullständigt. Detta behov är svårt att uppnå eftersom många faktorer påverkar behovet; hur andra ser en, hur man ser sig själv och de övriga behoven i stegen. Ekonomiska tryggheten kan komma i vägen för självförverkligandet, t.ex. man vill inte säga upp sig från sin fastanställning för att bli konstnär på heltid. (Cronlund, 1998, s. 60-62).

4.2 Risk- och skyddsfaktorer

För att förstå barn och deras utveckling är det viktigt att beakta olika risk- och skyddsfaktorer. En riskfaktor är en egenskap eller händelse som ökar risken för att ett visst angrepp ska hända. (Marklund m.fl., 2012, s. 38).

Olika riskfaktorer kan uppstå av olika orsaker. Ibland är det egenskaper hos barnet själv, dvs. barnfaktorer, som framkallar en riskfaktor. Men egenskaper hos föräldrar, dvs. föräldrafaktorer, kan även påverka. Föräldrafaktorer som mental ohälsa, kriminalitet,

alkoholmissbruk, låg utbildningsnivå, äktenskapsproblem och våld är riskfaktorer för barn och deras psykosociala hälsa. Låg socioekonomisk status i familjen kan även påverka negativt. Uppförandeproblem, aggressivitet, svårhanterligt temperament, spänningssökande beteende samt impulsivitet är däremot riskfaktorer som framkallas på grund av barnfaktorer. (Marklund m.fl., 2012, s. 41).

Barn som är placerade på barnhem har ofta en hel del riskfaktorer i bakgrunden. Ofta kan det vara just dessa riskfaktorer som lett till själva placeringen. Enligt Hiitola och Heinonens rapport (2009, s. 47-48), från år 2008, är de vanligaste enskilda orsakerna till en placering följande: föräldrarnas och/eller barnets missbruksproblematik (63 %), våld (63 %) och mentala problem (57 %). Orsakerna till en placering kan ytterligare delas in i mindre kategorier: orsaker p.g.a. av mamman, orsaker p.g.a. av pappan och orsaker p.g.a. barnet själv. Största orsaken p.g.a. mamman är alkoholmissbruk (22 %), hos pappan är den största orsaken våld (11 %) och hos barnet själv mentala problem (27 %). Haapasalo och Repo (enligt Sinkkonen, 2012, s. 173) anser att tidiga erfarenheter av våld och vanvård är större riskfaktorer för psykiska problem, asocialitet samt kriminellt beteende, än vad själva placeringen av barn är.

Desto flera riskfaktorer familjen har, desto större risk är det uppstår problem som i sin tur kan leda till avbrott i omsorgen, eller vid värsta fall misshandel. Oberoende om det är frågan om psykisk eller fysisk misshandel orsakar det ofta allvarliga mentala och känslomässiga skador hos barnet. Misshandel skadar barnets emotionella och intellektuella utveckling, sociala kompetens samt självkänsla. Barnet kan utveckla en felaktig självbild som i sin tur kan komplicera möjligheten att skapa goda relationer till andra. (Rädda barnen). Misshandel kan även bidra till många olika psykologiska reaktioner, som t.ex. aggressivitet, irritation, hyperaktivitet, misstro, förlust av självkontroll och känsla av ensamhet (Nurmi, 2013, s. 90-91).

Vanvård eller misshandel av barn kan leda till att hon eller han traumatiseras. Trauma p.g.a. dålig växelverkan är den mest skadliga orsaken till psykiska störningar då man jämför med andra sociala eller psykologiska orsaker, med undantag av hjärnskada. (Sinkkonen, 2012, s. 75). Tidiga trauman kan leda till posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) redan i barndomen. PTSD har ett samband med aggressivt beteende, barn som blivit misshandlade kan lättare tolka andra människors ansiktsuttryck som aggressiva och

därmed utagera. Barn som vanvårdats kan ha svårt att tolka, samt tolkar fel, ansiktsuttryck hos andra. (Sinkkonen, 2012, s. 77).

All form av beteende som har ett medvetet eller omedvetet syfte att psykiskt eller fysiskt skada är aggression (Askland & Sataøen, 2013, s. 141). Våld och aggressivitet hos barn räknas som sociala beteendestörningar (Wrangsjö, 2000, s. 124). Barn med beteendestörningar, dvs. normbrytande beteenden, har oftast mindre positiv växelverkan med sina föräldrar. Föräldrarna och barnet kommunicerar mindre med varandra och föräldrarna visar mindre acceptans samt positiv attityd gentemot barnet. (Andershed & Andershed, 2005, s. 97-98). Barnet har ofta en mindre trygg anknytning till sina föräldrar. Sämre anknytning har kopplats till högre risk för normbrytande beteende, det bildas med andra ord en ond cirkel. (Andershed & Andershed, 2005, s. 97-98; Tuovila, enligt Ketola, 2008, s. 42). Risken för normbrytande beteende ökar också ifall mamman inte ger respons till barnet. Dessutom ökar risken ifall pappan inte är engagerad i uppfostran, eller inte är inblandad i barnets liv. (Andershed & Andershed, 2005, s. 97-98).

Ifall barnet lärt sig skadliga beteendemönster, kan hennes eller hans omgivning upprätthålla dessa. Då utvecklar barnet inte ett behov att ändra dessa mönster. Barn kan dock lära sig ifrån skadligt beteende och få positiva beteendemönster istället. (Nurmi, 2013, s. 41).

Som tidigare nämnts finns det även skyddande faktorer i barnets liv. En skyddsfaktor är en egenskap eller händelse som minskar risken för att visst angrepp ska ske. Positiv föräldrabarn relation, trygg anknytning och föräldrars acceptans är exempel på skyddsfaktorer i familjen. (Marklund m.fl., 2012, s. 38, 41).

Social resiliens är en skyddsfaktor hos barnet. Det är förmågan att kunna anpassa sig till andras instabilitet och egendomligheter. Anpassningsförmågan är en av barnets mekanismer att hantera och acceptera de nödvändiga transformationerna från ett psykologiskt tillstånd till ett annat. I dagens läge utsätts barn allt mer för instabila förhållanden. Vare sig det är mobbning eller föräldrars skilsmässor testas barns sociala resiliens på olika sätt. Social resiliens handlar om kapaciteten att fortsätta engagera sig intelligent i relationer under tider av emotionell osäkerhet. (Buchan, 2013, s. 89).

Känsla av sammanhang (KASAM) är en skyddsfaktor som minskar risken för att barn ska utveckla ett problembeteende eller psykisk ohälsa. KASAM består av tre delar: begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Personer med stark känsla av sammanhang verkar ha bättre resurser att hantera svårigheter och lättare för att klara stressituationer, det handlar om att ha en tilltro till sina egna resurser. Genom att hjälpa barn att utveckla stark känsla av sammanhang kan man öka deras möjligheter för ett hälsosamt liv. (Kimber, 2009, s. 27-28).

Andra skyddande faktorer hos barnet är hög IQ, effektiv känsloreglering, lätthanterligt temperament, bra självförtroende, optimism samt god social kompetens som tas upp i följande kapitel. (Andershed & Andershed, 2005, s. 194; Marklund m.fl., 2012, s. 41).

4.3 Social kompetens som resurs

Att vara social och att vara socialt kompetent är två olika saker. Då man är social trivs man bland människor, då man är socialt kompetent kommer man bra överens med andra. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 17). Social kompetens handlar om att behärska samspelet med andra och att man lyckas i det. Man kan ha hög social kompetens men använder man sig inte av det är man ändå inte socialt kompetent. Utvecklingen av social kompetens ska sättas in i en positiv kontext så att målet för de egna handlingarna görs för att inte skada andra. Kännetecknen för socialt kompetenta barn är att barnet har en positiv inställning på andras reaktioner och förmåga att reda ut konflikter och osämja. (Askland & Sataøen, 2013, s. 149). Sociala kompetensen ökar då man ”tränar” på att komma överens med andra. Dessa stärks genom att omgivningen ger positiv respons. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 53).

Socialt kompetenta människor är oftast vänliga, trevliga, ger positiva kommentarer och undviker att framhäva andras svagheter. De är även öppna för olika nya aktiviteter med andra, de klarar av att lyssna aktivt och kan även framhäva sina egna åsikter utan att andra tar illa upp. (Stensaasen & Sletta, 2000, s. 209).

Omgivningen påverkar barnets sociala kompetens. Skolan är en stor del av barns liv och bidrar till barnens socialisering. Den har med hjälp av läroplaner och lagar i uppgift att hjälpa barn utveckla alla sidor i personligheten. Lärarna behandlar eleverna olika beroende på vilka förväntningar de har på dem och deras prestationer. Detta påverkar barnens identitet och jag-bild. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 253-258).

Även om barnet blivit placerat kan det fortfarande finnas problem med kompisrelationer (Eronen, 2013, s. 68-69). Kompisrelationerna blir bättre då den sociala kompetensen ökar, eftersom man då kommer bättre överens med andra. Dåliga kompisrelationer kan leda till anpassningssvårigheter senare i livet. För att uppskatta och respektera andra behövs en bra självkänsla och självförtroende, vilket också förbättrar den sociala kompetensen. Detta innebär att för att kunna stärka sociala kompetenser behövs även en bra självkänsla. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 53, 158, 195).

Social kognition är processen att tolka sociala tecken och att välja lämpliga reaktioner. Det betyder att barnet ska kunna tolka tecken hos andra och sedan kunna processa det till en passande respons. Brister i social kognition har samband med normbrytande beteende. Många barn som har brister i social kognition märker inte själva att deras respons på något är aggressivt eller opassande. Man har inte funnit en klar orsak till barns brister i social kognition, men fientliga hemmiljöer eller aggressiva föräldrar är riskfaktorer. Barn som har hotfulla föräldrar ser på omgivningen hotfullt, och detta kan t.ex. leda till normbrytande beteende. (Andershed & Andershed, 2005, s. 85-86).

Erfarenheter av aggressivt beteende, t.ex. misshandel, försvagar förmågan att kunna bearbeta social information. Svårigheter i att bearbeta social information och språkliga problem kan leda till normbrytande beteende samt aggressivt beteende i barndomen. (Nurmi, 2013, s. 91).

Barn med hög emotionell intelligens har lättare för att tillägna sig social kompetens och utvecklas ofta snabbare. Emotionell intelligens är förmågan att uppleva känslor, att generera känslor och göra känslor tillgängliga så att de kan bistå tänkandet. Det är dessutom att förstå känslor och känslomässiga kunskaper och att främja känslomässig och emotionell mognad, genom att reglera känslor med hjälp av reflektion. Emotionell intelligens innebär att använda sig av sina känslor och tankar på ett sätt som gör att man kan hantera livets olika situationer på ett framgångsrikt sätt. Känslor är inblandade i alla

beslut. Det avgörande är vad man vet om sig själv, hur man väljer att hantera känslorna samt hur man låter känslorna påverka ens handlingar. (Gottberg, 2007, s. 37-38).

En del av emotionell intelligens är förmågan att känna empati. Det finns ett syndrom som kallas ”brist i empati - flackt känsloliv” som visar sig ha samband med normbrytande beteende i barndomen. Det innebär att individen har mycket starka känslor av skuld och ånger, bristande empatiförmåga och samvete samt ett ytligt känsloliv. Det normbrytande beteendet hos barn med detta syndrom är mer aggressivt än det normbrytande beteendet hos andra barn. (Andershed & Andershed, 2005, s. 77-78).

4.4 Självkänsla som resurs

Barns självbild och självkänsla påverkas av människor och grupper kring barnet. För att få en positiv självkänsla behövs känsla av att man är viktig och betydelsefull. (Toivakka & Maasola, 2012, s. 18).

Enligt Johnson (2003, s. 15) står självkänsla för hur vi värderar oss själva. Det står även för vår evaluering av vad eller hur vi är. Vare sig självkänslan är hög eller låg är det ofta en relativt bestående och stabil grundegenskap. Självrespekt och självacceptans inbegrips i självkänslan. Enligt Askland och Sataøen (2013, s. 148) är självvärde det värde man sätter på sig själv. Hur omvärlden värderar och stödjer handlingarna individen gör påverkar självvärdet. Att få försöka en gång till, få beröm för försök och att få möjlighet att prata med andra om varför man inte lyckas ökar självvärdet.

Vad som bekräftar en enskild individs självvärde hänger ihop med var och ens bakgrund, dvs. uppväxtförhållanden, kulturens och familjens värderingar samt personliga anlag eller medfött temperament (Johnson, 2003, s. 41).

Självkänsla är en av de viktigaste delarna av barns sociala, emotionella och kognitiva utveckling. En person med god självkänsla är i grunden nöjd med sig själv. Även om personen kan se svaga sidor hos sig själv kan hon eller han ha en sund självkänsla och ett hopp om att kunna ändra saken. (Askland & Sataøen, 2013, s. 107).

En hälsosam självkänsla betyder att man känner att man är accepterad och bra som man är. Det är även att uppskatta sig själv och att känna sig unik. Självkänsla och speciellt brister i självkänsla påverkar den mentala hälsan, välbefinnandet och växelverkan med andra. Självkänslan är inte baserad på fysiska egenskaper även om de påverkar. Naturlig interaktion är en av grundstenarna till en god självkänsla. (Toivakka & Maasola, 2012, s. 15-16).

Johnson (2003, s. 44-49) menar att det är viktigt att se självkänslan på två sätt. Självkänslan har både en inre och yttre aspekt. Den inre aspekten sker tidigt i utvecklingen, innan barnet egentligen kan tänka ordentligt själv. Det är alltså barndomen som har betydelse för att grundlägga en stabil emotionell självkänsla. Den yttre eller förvärvade självkänslan får man delvis genom yttre faktorer som utseende, talang och framgång. Det är av egna personliga värderingar och av värderingar som finns i samhället och kulturen som kriterierna för denna aspekt bestäms. Till skillnad från den inre självkänslan som sker tidigt i utvecklingen tar den yttre självkänslan mer utrymme ju äldre man blir. Dessa två aspekter av självkänslan framträder dock alltid tillsammans även om de definieras skilt. Det är viktigt huruvida den yttre självkänslan utgör en del av individens självuppskattning och om den kombineras med hög eller låg inre självkänsla, dessa kombinationer leder till väsentligt olika attityder till självet hos människor.

Självkänsla handlar även om att lita på alla sina känslor, även på de som kan anses som negativa. Det gäller att kunna försvara sig om man blir illa behandlad, då behöver man ha tillgång till sin ilska och kunna använda den på ett konstruktivt sätt. Känslor av avsmak och avsky ger barn viktig information som de ska kunna använda sig av i vardagen. De måste få uttrycka ogillande, säga nej till det som upplevs som obehagligt och få sin vilja respekterad. De måste lära sig att respektera andra och inte uttrycka sig så att de sårar någon i onödan. För att inte utsätta sig för farliga situationer måste man kunna lita på sin rädsla. Genom att ibland få sin rädsla bekräftad, i andra situationer bli lugnad och i ytterligare andra stunder få rädslan signalerad från omgivningen, utvecklar barnet sin egen förmåga att bedöma faror. (Brodin & Hylander, 2002, s. 95-96).

Brodin och Hylander (2002, s. 98-101) behandlar skam. Hur barn reagerar på skam är beroende på deras självkänsla, samtidigt som självkänslan hela tiden påverkas av nya erfarenheter av skam. Genom alla samlade erfarenheter av skam byggs personliga reaktionsmönster upp, dessa mönster blir så småningom en grundsten i personligheten. Det

finns fyra olika strategier som kan användas funktionellt för att rädda självkänslan, men kan också överdrivas och då bli destruktiva. Dessa är ta lärdom eller dra sig tillbaka, hävda sig eller gå till attack, se det komiska eller göra sig löjlig och duga som man är eller alltid vara bäst.

Låg självkänsla ligger alltid i någon grad bakom sociala och psykologiska problem som ångest, depression, missbruk, skolsvårigheter, aggression och självmordsbenägenhet. En låg inre självkänsla kan dock ökas och förstärkas genom insikter och ett inre mognadsarbete. (Johnson, 2003, s. 40, 46).

Enligt forskning som Flynn m.fl. (2004) gjort om resiliens hos barn som har vård utanför hemmet i Kanada kom det tydligt fram att bl.a. självkänslan är en faktor som ökar resiliensen hos dessa barn.

4.5 Känsla av gemenskap som resurs

De flesta människor söker efter socialt samspel och vill vara del av en grupp. Med en grupp menas ett antal personer som kommunicerar med varandra där medlemmarna i gruppen oftast har något gemensamt. Det gemensamma som de har kan vara t.ex. ett tema, en sport eller ett intresse. (Svedberg, 2012, s. 17). Öppen och trygg kommunikation skapar gemenskap samt gynnar självutvecklingen (Stensaasen & Sletta, 2000, s. 229). Att snabbt kunna binda kontakter till nya människor, kommunicera med dem och vara ”naturlig” bland andra kopplas ihop med social kompetens (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 20).

Vänskap och vänskapsrelationer främjar känslan av att tillhöra en grupp och är viktiga för identiteten och levnadsvillkoren. Genom vänskapsrelationer lär sig barn sociala färdigheter som att samarbeta, dela med sig och hantera konflikter. (Webster-Stratton, 2004, s. 258). En viktig egenskap i vänskapen är likhet och jämlikhet. Vänskapen måste vara fri och spontan, men kan även uppstå i organisatoriska och institutionella sammanhang. (Carleheden, 2011, s. 129, 132). Redan det att barnet har en vän, räcker för att hon eller han inte ska känna sig ensam och stigmatiserad. De barn som är uteslutna och avvisade ur kamratgrupper löper större risk att ha problem med anpassning i ett senare skede av livet. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 279-282; Webster-Stratton, 2004, s. 258; Askland & Sataøen, 2013, s. 70).

Barn som inte är populära i kamratgrupper har ofta en bakgrund där konflikter och dåliga relationer mellan barnet och föräldrarna är vanliga. Barn som misshandlats av sina föräldrar kan ses som opopulära eftersom de kan ha tendens till aggressivt beteende. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 279-282; Nurmi, 2013, s. 91).

Barn med bristande sociala färdigheter kan ha svårt att ge positiva bidrag i en grupp och det kan leda till att de blir enklare exkluderade från en grupp (Stensaasen & Sletta, 2000, s. 179). De som är avvisade kan dock träna sina sociala färdigheter och på så sätt utveckla bättre social kompetens. Det har märkts att färdigheterna både på kort och lång sikt har förbättrat barnens sociala relationer. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 279-282).

Svårhanterligt temperament och impulsivitet är normbrytande beteenden som kan göra det svårt för barn att skapa och upprätthålla kamratrelationer. Dessa beteenden kan leda till aggressivitet, brist på empati och bristande förmåga att kunna förutse samt att klara av konflikter. Barn med svårhanterligt temperament kan även ha svårt med att vänta på sin egen tur och att acceptera andras val. (Webster-Stratton, 2004, s. 258-259).

Risken för normbrytande beteenden ökar ifall barn umgås mycket med andra som uppvisar samma beteende. Ifall det utvecklas emotionella eller sociala band mellan dessa barn, och de upprätthålls, ökar risken för normbrytande beteende. Ifall barnet får positiv respons för normbrytande beteende förstärker responsen beteendet. Ifall barnet knyter ett socialt eller emotionellt band till en eller flera normbrytande aktiviteter, kommer även detta öka sannolikheten att beteendet fortsätter. (Andershed & Andershed, 2005, s. 63-65).

Kriminalitet, som även är ett normbrytande beteende, kan bero på dåliga sociala nätverk och antisocialt beteende. Familjerelationerna är dock den största faktorn för att kriminellt beteende utvecklas. Om barnet vuxit upp i en familj där vardagen består av likgiltighet, avvisning, bristande förståelse och dålig förmåga att hantera konflikter är sannolikheten stor att barnet i ungdomsåldern gör kriminella handlingar. (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 328-329).

5 E-klubbverksamhetens metoder och innehåll

Produkten, dvs. e-klubbverksamheten förverkligas med hjälp av olika praktiska och kreativa metoder. Att uttrycka sig med hjälp av praktiska och kreativa metoder kan i vissa fall vara det enda sättet att uppfatta sig själv och sina känslominnen. Genom att arbeta praktiskt och kreativt får man ett symboliskt avstånd för att kunna bearbeta känslor och händelser. Det symboliska avståndet, att se längre ifrån eller igenom något, möjliggör att kunna bearbeta personliga händelser. (Reivinen & Vähäkylä, 2013, s. 63).

E-klubbverksamhetens syfte är att förstärka barnens sociala kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap. Målet med e-klubben är att barnen ska känna sig delaktiga och viktiga samt få positiva och minnesvärda upplevelser. För verksamheten är det därför inte relevant att veta barnens specifika bakgrund. Dock är det bra att ha kunskap om orsaker till placering och placerade barns möjliga normbrytande beteende för att undvika konflikter.

I e-klubben ingår tio e-träffar, varav varje träff tar 45 minuter. E-träffarna är uppbyggda för 4-6 barn och två ledare. E-klubben förverkligas genom olika metoder som stärker social kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap. Dessa metoder är lek, positiv förstärkning, yoga, drama och musik. I kapitlet tas även upp gruppdynamikens betydelse, regler för e-klubben och uppbyggnaden av e-träffarna. Dessutom presenteras materialpaketet för e-klubbarna i korthet. Mera detaljerat innehåll av e-träffarna och hela materialpaketet finns som bilagor.

5.1 Metoder som stärker social kompetens

Leken är en av de mest grundläggande metoderna i e-klubbverksamheten eftersom barn med hjälp av lek, sagor och berättelser bättre kan hantera och få fram sina känslor (Nurmi, 2013, s. 134). Leken har en stor betydelse i barnets utveckling och är det naturliga sättet att lära sig (Salt). I leken har barnet möjlighet att göra egna val och värderingar (Helenius & Lummelahti, 2013, s. 14). I dagens läge verkar många ha glömt bort lekens betydelse och spår av detta kan ses i alla ledda aktiviteter som ordnas för barn. Flera forskare påpekar hur viktigt det är för barn att utveckla sin sociala kompetens, problemlösningsförmåga, kreativitet samt kommunikationsförmåga, och alla dessa utvecklas med hjälp av leken. (Salt).

Barnets sociala kompetens stärks med hjälp av problemlösningslekar i rätt svårighetsgrad. Ifall barn saknar kunskapen att lösa konflikter använder de sig ofta av olämpliga strategier. Det kan innebära att de istället för att diskutera om saken endast blir aggressiva. (Webster-Stratton, 2004, s. 226). Barns temperament påverkar deras förmåga att lösa konflikter. Särskilt barn som är impulsiva, hyperaktiva, ouppmärksamma och aggressiva kan ha svårigheter med problemlösning. (Asarnow & Callan, enligt Webster-Stratton, 2004, s. 226).

Tidigare i arbetet nämns att barn som blivit vanvårdade eller misshandlade kan vara väldigt aggressiva, hyperaktiva och impulsiva (Nurmi, 2013, s. 90-91). Problemlösningsövningar i form av lek är med andra ord en lämplig metod för placerade barn eftersom de på ett lekfullt sätt får träna på att lösa konflikter.

Positiv förstärkning är en metod för att utveckla social kompetens och minska problematiska beteendemönster. Metoden kan användas då man vill att barnet ska lära sig ett helt nytt beteendemönster. Barn som hittills har utagerat sin ilska i form av fysisk aggression lär sig att dämpa sina aggressioner och istället berätta vad som är på tok. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 229-231).

Positiv förstärkning följer en specifik ordning. Först förklaras reglerna så att barnet med hjälp av dem förstår situationen. Sedan börjar man belöna det önskade beteendet, till en början belönar man även försök av beteendet men i slutet belönas endast rätt beteende. En belöning kan vara både fysisk och verbal. I slutet då barn lärt sig det nya beteendemönstret slutar man stegvis belöningen. Då man förklarar åt barn vad som förväntas måste det göras tillräckligt enkelt och man ska även försäkra sig om att de uppfattat rätt. Barns individualitet måste tas i beaktande i alla skeden. Barn upplever olika saker som belöning. Belöningen ska inte väljas utgående från hur man tror att det påverkar barn, utan hur de upplever den. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 231-236).

Placerade barn kan ha svårigheter med att bearbeta social information och ha språkliga problem vilket kan leda till normbrytande beteende samt aggressivitet (Nurmi, 2013, s. 91). Yoga tillhandahåller en icke-hotfull och skonsam metod för att öka välmående. Rapporter beskriver att yoga lugnar barn och minskar problem med disciplin, panikattacker, ilska och aggressioner. Yoga kan dessutom öka fantasi- och koncentrationsförmågan samt den akademiska prestationen. (Santangelo White, 2009, s. 277).

För att kunna vara socialt kompetent krävs empati. Empati innebär att kunna sätta sig in i andras situationer, förmågan att uppleva och förstå andra personers känslor. Empatiträning i form av lek är en gynnsam metod. Genom lek lär sig barn bland annat att be om ursäkt, ge komplimanger och vara hjälpsamma. (Webster-Stratton, 2004, s. 273).

Empatiträning kommer även fram i yogan. För att barn ska kunna utveckla den empatiska kompetensen behöver de utveckla sin föreställningsförmåga. Yogasagorna utvecklar barns föreställningsförmåga genom att barn i dem övar att leva sig in i olika situationer och förstå hur andra känner; detta är viktigt för barn. Att kunna uppskatta andra individer för vilka de är och för vad de gör är inte nödvändigtvis något som är naturligt för barn, utan det är ständigt i behov av träning. Då barn hamnar i situationer de aldrig förr varit i använder de sig av tidigare erfarenheter för att kunna förbereda sig på kommande situationer. Erfarenheterna kan komma av något barn tidigare upplevt men också av sådant som de hört talas om. (Ganneby & Boll, 2011, s. 37-39).

Yogasagor kan hjälpa barn att utveckla ett större ordförråd genom att sagorna tar upp nya ord och begrepp. Ett bra ordförråd är viktigt för att barn ska kunna kommunicera med andra, på det viset kan de lättare uttrycka sig med ord. Genom yogasagor får barn höra och leva sig in i såväl människors som djurs situationer och sysslor. God kommunikationsförmåga handlar dock endast inte om att kunna uttrycka sig, utan även om att kunna visa hänsyn och lyssna. Genom att vara tyst och lyssna under tiden ett annat barn berättar visar man hänsyn till den andra. (Ganneby & Boll, 2011, s. 40-41).

Drama är en bra metod för att stärka den sociala kompetensen. Processen i drama är en övning i social interaktion, det kan man träna med hjälp av t.ex. rollspel eller påhittade situationer. Barnet får testa olika roller och därigenom känna hur det är att vara någon annan och känna den personens känslor. (O'Hanlon & Wootten, 2007, s. 11-12, Keltikangas-Järvinen 2010, s. 173-174).

Genom drama tränar barn att läsa av signaler från andra, t.ex. gester, ansiktsuttryck och mimik. Signalerna är viktiga för att kunna läsa av korrekt och förstå andras känslor. (O'Hanlon & Wootten, 2007, s. 12). Som tidigare nämnts kan barn som blivit misshandlade eller vanvårdade ha svårigheter i att tolka ansiktsuttryck hos andra (Sinkkonen, 2012, s. 77). Drama är med andra ord en lämplig metod för barn med otrygg bakgrund.

Med t.ex. nalle-kort kan barn öva på ansiktsuttryck och miner, genom att träna miner kan barn lära sig att känna igen känslor. Muskelminnet i ansiktet kommer ihåg olika miner och ansiktsuttryck. Barn kan även skapa diskussion och öka självkännedomen genom att förstå känslornas inverkan på det egna beteendet. (Pesäpuu ry, 2010).

Drama involverar användandet av kroppen, medräknat ansiktet, och erbjuder tillfällen för barn att utveckla språket. Fördelen är att språket skapas naturligt från situationer i drama istället för att ske med tvång. Drama kan därmed vara nyttigt för barn med språk- och kommunikationssvårigheter. (O'Hanlon & Wootten, 2007, s. 11). Som nämnts i inledningen har 25 % av placerade barn svårigheter med kommunikation (Eronen, 2013, s. 13). Därför kan drama vara en bra metod för placerade barn.

Musik kan vara en genväg till bearbetning och uttryck av känslor. Genom musik kan man hantera olika svåra känslor som t.ex. ilska och sorg. Musikterapi lämpar sig för alla åldrar och genom musik kan barn ta sig igenom kriser. Musik kan även förbättra livskvaliteten samt hjälpa barn att hitta egna resurser och starka sidor. (Vahala m.fl., 2003, s. 27-28).

5.2 Metoder som stärker självkänsla

Loris Malaguzzi är grundare för Reggio Emilia-pedagogiken där lekens betydelse tas upp. Malaguzzi påpekar följande, ”I barns lek och fantasi föds den nya människan och det är då barnet skaffar sig kompetens för framtiden”. Barn kan med andra ord med hjälp av leken redan i ett tidigt skede framkalla visioner över hur de själva vill utvecklas och bygga upp sin framtid, och detta stärker självkänslan. För barn som har svårt att se på framtiden är leken en mycket bra och stödjande metod. (Salt). Malaguzzis teori är anledningen till varför framtidsvisioner med hjälp av lek har valts som tema i e-klubbverksamheten.

Lek kan även förverkligas i form av spel. Genom det lär sig barn att hantera olika känslor som t.ex. känsla av vinst och förlust och därmed även känsla av glädje, ilska och besvikelse. Alla spel behöver nödvändigtvis inte handla om att antingen vinna eller förlora. Spel kan även vara planerade så att alla har möjlighet att på något sätt lyckas. Att lyckas i spel får barn känna positiva känslor och detta i sin tur stärker självkänslan samt främjar den mentala hälsan. (Harviainen, 2013, s. 34-36).

Positiv förstärkning kan öka barns självkänsla då de får känna att de lyckats. Metoden skiljer på yttre och inre förstärkning. Den yttre förstärkningen kan delas in i två grupper, konkreta och sociala. Konkret förstärkning är olika privilegier och möjligheter att göra något roligt. Social förstärkning är att berömma och tacka barnet. Inre förstärkning däremot är då barnet lär sig att belöna sig själv med hjälp av ökad självvärdering och självrespekt. Självvärdering och självrespekt är viktigt för självkänslan. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 229-231).

Barnyogan arbetar även med positiv uppmuntran som stärker självkänslan hos barn utan att de själva nödvändigtvis märker det. Affirmationer, dvs. bekräftelser, används i barnyogan i form av positiv självbekräftelse och i form av korta meningar som man vid upprepade tillfällen tänker, säger eller skriver. Bekräftelserna ger barn en känsla av att de klarar av utmaningar och hjälper dem att utveckla såväl självförtroende som självkänsla. Barn som i tidig ålder tränar yogaställningar, där det positiva språket används, får starkare självförtroende och självkänsla. (Ganneby & Boll, 2011, s. 19, 32-36).

Den som leder barnyoga ska tänka på att det är viktigare att barnen upplever glädje än att de gör yogaställningarna perfekt. Yoga är inte en tävling och ingen ska behöva vara rädd för att misslyckas. Språket i yogasagorna är positivt och bekräftande samt konstruktivt. Positiva ord och ett bekräftande kroppsspråk ger en känsla av att lyckas och detta stärker självkänslan. (Ganneby & Boll, 2011, s. 21-23).

5.3 Metoder som stärker känsla av gemenskap

Leken är en bra metod för att få fram gemenskapens betydelse. Barn lär sig sociala färdigheter som att samarbeta och dela med sig. (Webster-Stratton, 2004, s. 258). Leken hjälper även barnet att knyta vänskapsband och att ta andra i beaktande (Helenius & LummeLahti, 2013, s. 14).

I barngrupper kan det lätt uppstå bråk och då ska barnen klara av att lösa konflikten. Utan problemlösningsförmåga kan barn ha svårt att upprätthålla kompisrelationer eftersom de vid konflikter inte vet hur de skall gå till väga. Genom problemlösningslekar i rätt svårighetsgrad lär sig barn att hantera konflikter i gruppen vilket stärker gemenskapen. (Webster-Stratton, 2004, s. 274).

Att från början lära känna varandra i en grupp minskar barnets osäkerhet och ökar tryggheten samt ger en känsla av välkomnande. I en fungerande grupp känner barn sig fria och vågar kommunicera samt ta del av gruppen. Då barnet träffar en ny grupp har hon eller han en chans att öka självkänndomen. (Toivakka & Maasola, 2012, s. 52).

Med hjälp av lek i form av spel lär sig barn ny kunskap och får nya utmaningar på ett roligt och lekfullt sätt. Spel hänger ihop med olika regler och utan regler går det inte att spela. Barn lär sig att turas om, vara ärliga och inte fuska, samarbeta samt kommunicera och alla dessa stärker gemenskapen. (Harviainen, 2013, s. 33-34).

Att utöva yoga i grupp skapar gemenskap. Om gemenskapen är harmonisk förbereder den för trygghet där barn känner att de kan vara sig själva. Barngruppen upplever yogasagorna tillsammans och då skapas gemenskap som gör att hela gruppen påverkas positivt. Barn fungerar mer harmoniskt tillsammans även i andra aktiviteter. Denna harmoni gör även att barn får mod att lättare berätta något inför gruppen. Alla ska känna att de kan dela med sig av sina tankar utan att någon annan i gruppen kritiserar vilket leder till att gruppens anda blir både tillåtande och styrd. (Ganneby & Boll, 2011, s. 23, 40-41).

Musiklek i grupp är en metod där barn t.ex. kan få hämta en egen vald låt som de tillsammans lyssnar på och sedan diskuterar. Denna metod förstärker känslan av gemenskap men även självkänslan och den egna identiteten, eftersom barnen tar ansvar för att hämta en låt som är viktig för dem själv. Genom diskussion förstärks den sociala kompetensen och samhörighetskänslan. Barn får känsla av att lyckas eftersom gruppen bekräftar den egna valda låten genom att lyssna och ta del av diskussionen. (Vahala m.fl., 2003, s. 31-32).

5.4 Gruppdynamik och regler i e-klubben

De flesta människor söker efter socialt samspel och vill vara del av en grupp. Alla grupper är olika beroende på olika faktorer och egenskaper. Gruppdynamiken beskriver hur olika personer beter sig i grupp och hur de kommunicerar samt arbetar ihop. (Svedberg, 2012, s. 17). I grupper över nätet gäller delvis samma principer som i andra grupper (Laatikainen, 2010, s. 79). I e-klubbverksamheten beaktas gruppdynamiken genom att träffarna är uppbyggda på ett logiskt sätt, dvs. lättare teman kommer i början av verksamheten och mera utmanande i slutet. Med lättare teman menas aktiviteter där barnen har enklare att

komma i gång och forma gruppanda. Mera utmanande teman kräver mera samarbete i gruppen.

I gruppdynamiken tas upp två olika grupper, primär- och sekundärgrupp. En primärgrupp är en liten grupp vars deltagare har en mera personlig och nära relation till varandra. I en sekundärgrupp däremot är deltagarna inte lika nära varandra men medlemmarna har ett gemensamt mål som de vill nå. E-klubben är ett exempel på en sekundärgrupp. Gruppdynamiken skiljer dessutom på två olika sorters grupper, informell- och formell grupp. I e-klubben kommer den formella gruppen fram. I en sådan sorts grupp är regler och rutiner viktiga och syftet på gruppverksamheten kommer starkt fram. Den formella gruppen lägger även tyngd på ledarskapet, det är viktigt att någon agerar som ledare och tar ansvar för gruppen. (Svedberg, 2012, s. 18-20).

Rollbegreppet är ett centralt och kraftfullt begrepp inom gruppdynamiken. I alla grupper uppstår någon slags roller, i vissa grupper är rollfördelningen starkare och i andra mera osynlig. (Svedberg, 2012, s. 149).

Den rollen som kommer tydligt fram är ledarrollen. Ledaren vill oftast vara sedd och hörd samt dominera gruppen, men det finnas olika slags ledare. En bra ledare ser till att alla får delta och blir sedda samtidigt som hon eller han håller sig bestämd och målmedveten för att skapa struktur. (Svedberg, 2012, s. 154-155). Ledaren bör vid jämna mellanrum ge beröm och uppmuntra deltagarna, detta är en positivt förstärkande metod som togs upp tidigare i arbetet. Fokuset bör läggas på det som deltagarna lyckas med, dock kan det vid vissa fall vara bra att även uppmuntra då någon misslyckas. Framgång nås genom att nu och då misslyckas. Det är viktigt att ledarna stöder och uppmuntrar deltagarna jämnt, alla ska med andra ord få höra beröm. Som ledare är det bra att påpeka om att man inte kan vara bra på allt, men alla är bra på något. Om en deltagare betar sig dåligt i gruppen måste ledaren reagera. Det är dock viktigt att komma ihåg att acceptera deltagaren, även om man inte accepterar det dåliga beteendet. Ärlighet och ödmjukhet är en bra egenskap hos en ledare, men man bör även behålla en viss sorts auktoritet. (Innanen, 2012, s. 22).

I en grupp kan även finnas blyga deltagare och deltagare som testar gränser. Den blyga deltagaren vill oftast inte sticka ut eller komma med egna förslag. Här är det viktigt att ledaren ser deltagaren utan att placera henne eller honom i en obekväm situation. (Innanen, 2012, s. 37). Deltagaren som testar gruppens gränser kallas buffeln. Buffeln kan testa

gränser genom att antingen göra bort sig eller hela tiden vilja ha ordet. (Svedberg, 2012, s. 156). Om det förekommer en buffel i e-klubben är det viktigt att ledarna håller sig bestämda och påpekar om att det finns regler som bör följas. Ledarna ska även ta hänsyn till de blyga deltagarna genom uppmuntra och stöda.

Då en grupp inleds ska ledaren se till att alla deltagare får presentera sig. Här ska man påminna om att alla ska få berätta till slut, då en talar lyssnar alla andra. Ledaren bör dock komma ihåg att alla nödvändigtvis inte är bekväma med att presentera sig. Här kan man hjälpa deltagaren genom att uppmuntra och ge stödfrågor. Ledaren kan även påminna om att alla deltagare är i samma situation och att det är normalt att känna nervositet. Om stämningen under första träffen är mycket spänd kan ledaren försöka lätta på den genom att berätta en rolig historia eller ett skämt. (Innanen, 2012, s. 22).

I Jobe och Gorins forskning (2013) beskrivs att ett av de mest effektiva sätten att främja och skydda de mänskliga rättigheterna barnen har är genom en pålitlig relation med en professionell eller annan vuxen. En bra relation ökar tryggheten och minskar de negativa känslorna barnen kan få. I e-klubbverksamheten är det därför viktigt att det är samma ledare genom hela klubben. Det är även önskvärt att barnet under hela verksamhetens gång får stöd av samma professionell på barnhemmet, t.ex. egenvårdare. Den professionella ska vid behov finnas till hands, men det är även viktigt att ge barnet egen ro under e-träffen. Ledarna och de professionella bör samarbeta för att verksamheten ska fungera smidigt med tanke på barnets bästa. I första träffen får barnen vara med och bestämma gemensamma regler för klubben. Det är önskvärt att professionella går igenom reglerna för att försäkra att barnen förstått dem. Under hela e-klubbens gång, samt efteråt, är det oerhört viktigt att ledarna håller tystnadsplikten. Information som framkommer under träffarna får inte föras vidare. Under första träffen ska ledarna ta upp att barnen inte heller får berätta vidare det som diskuterats under träffarna och påpeka om att alla ska respektera varandra om någon väljer att öppna sig. Diskussioner är insatta efter varje träff för att deltagarna ska ha möjlighet att ställa frågor och för att träffen ska få ett tydligt slut.

Ledarna ska vara förberedda på att barnen kan berätta vad som helst, även upprörande händelser. Det är viktigt att ledarna även kan reagera på rätt sätt och kan hantera situationen korrekt. Dessutom kan det förekomma konflikter mellan deltagarna och då bör ledarna kunna handleda och lösa situationen tillsammans med barnen. Barnen bör få en känsla av att de kan lita på ledarna och vågar öppna sig ifall de vill.

En stagnerad grupp är en grupp som inte fungerar. Gruppdeltagarna tror sig veta vad alla kommer att säga, men verkligheten kan vara något helt annat. Bristande kommunikation kan leda till att det uppstår ett negativt vakuum mellan alla deltagare och därmed börjar olika rykten bildas. Man börjar endast prata till varandra, inte med varandra. (Svedberg, 2012, s. 169).

Det finns flera orsaker till att en grupp inte fungerar. En orsak kan vara att gruppen valt fel arbetsmetoder eller att arbetsfördelningen är ojämnt fördelad. I en grupp kan även förekomma besvärliga deltagare och då uppstår det lätt problem, då borde man kunna samarbeta så bra att de olika personligheterna och olikheterna inte skadar själva verksamheten. I vanligaste fall blir deltagarna ”besvärliga” först då arbetsvillkoren är ofredsställande. (Svedberg, 2012, s. 170). För att undvika besvärligheter bör e-klubben tillfredsställa medlemmarnas intressen och ha tydliga och rättvisa regler.

I en fungerande grupp bör alla medlemmar ha gemensamma och medvetna mål, vara delaktiga, ha tillit och förtroende för varandra samt kommunicera öppet. Det är viktigt att gruppen känner sig trygga med varandra. (Svedberg, 2012, s. 169).

5.5 E-klubbens uppbyggnad

E-klubbverksamhetens syfte är att förstärka barnens sociala kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap. Målet med e-klubben är att barnen ska känna sig delaktiga och viktiga samt få positiva och minnesvärda upplevelser.

Varje e-träff är beräknad att ta ca 60 minuter varav 15 minuter är förberedningstid för ledarna och 45 minuter är själva aktiviteten. E-träffarna börjar alltid på samma vis, ledarna välkomnar deltagarna för att skapa samhörighet och berättar vad som kommer att ske under träffen. Varje e-träff slutar med diskussion om dagens tema. Vid diskussion är det viktigt att ledarna styr och håller i trådarna. Det spelar ingen roll ifall diskussionen inte löper, det är viktigt är att ingen känner sig tvingad. I slutet av varje träff berättar ledarna om följande träff för att skapa trygghet och känsla av kontinuitet.

E-träffarna är uppbyggda för 4-6 barn och två ledare. Varje träff har ett eget tema som är specifikt planerat för att stärka social kompetens, självkänsla och/eller känsla av gemenskap. Se tabell 2 för att se uppbyggnaden av e-träffarna. Före e-klubbverksamheten mottar professionella på barnhemmet ett informationsbrev och materialpaketet som innehåller material för e-träffarna. Professionella delar ut informationsbrevet till deltagarna och går igenom det med dem. Material från materialpaketet delas ut skilt för varje träff.

Tabell 2. Uppbyggnad av e-träffar.

Namn på träffen	Metod och syfte	Innehåll
Träff 1: Kom i gång! Introduktion av e-klubben	Lek Skapa gemenskap	”Namn och djur du vill vara” lek, genomgång av regler, ordkedja, önskemål av resterande e-träffar
Träff 2: Musikjakten	Musik Träna självkänsla	Gissa låt, låtquiz med emojis
Träff 3: Yogasagor	Yoga Träna självkänsla och gemenskap	Inledning för yogan, yoga-pass
Träff 4: Framtidsvisioner	Lek Träna självkänsla och social kompetens	Framtidsdrömmar, presentation av framtidsdrömmarna, avslutande lek
Träff 5: Game on!	Lek i form av spel Träna gemenskap och social kompetens	Pictionary, alias
Träff 6: Jag har styrkor!	Positiv förstärkning Träna självkänsla och social kompetens	Styrkefigur, presentation av styrkefiguren, avslutande lek
Träff 7: Jag som superhjärte!	Drama Träna självkänsla	Superhjälten, presentation av superhjälten

Träff 8: Yogasagor 2	Yoga Träna självkänsla och gemenskap	Inledning för yogan, yoga-pass
Träff 9: Dramalek	Drama Träna social kompetens	Gissa känslan, pantomim med emojis, planering av sista träffen
Träff 10: Avslutning av e-klubben	Positiv förstärkning	Avslutning av e-klubben enligt planerna i träff 9

5.6 E-klubbens material

För att förverkliga e-klubbverksamheten behövs särskilt material. Materialet är delat i två delar, materialet som deltagarna får, dvs. materialpaketet, och material för endast ledarna av e-klubben. Allt material har valts enligt målgruppens ålder, intresse och utveckling. Materialet har utvecklats och designats i samband med planering av e-klubbverksamheten. Styrkefiguren och en del av framtidskortet har ritats av Susanna Ekström. Susanna Ekström har gett all rätt till användning av bilderna och projektet äger copyrighten till materialet.

Materialet som behövs för e-träffarna är: låtquiz med emojis, yogasagor, framtidskort, styrkefigur och styrkeord, pantomimlek med emojis, ”gissa känslan”, ett diplom och instruktioner för träffarna. Ledarna behöver allt material medan barnen får en del. Material och instruktioner för e-träffarna finns i bilagorna (bilaga 1, 2, 3 och 4).

Materialet deltagarna får, dvs. materialpaketet, innehåller framtidskort, styrkefigur och styrkeord samt diplom. Professionella får materialet via e-post och delar ut det skilt för varje träff. Framtidskortet är kort på miljöer, hem, yrken och husdjur. Enligt Reggio Emilia-pedagogiken stärks självkänslan genom att via lek bygga upp sin framtid (Salt). Därför har dessa kort valts. Styrkefiguren är som en klippdocka som inte är könsspecifik, för att den ska kunna individualiseras. Då man använder sig av styrkefiguren får barnet ett symboliskt avstånd, det kan bli lättare för barnet att prata om personliga styrkor. Styrkeorden har valts så att de har en positiv klang och att alla barn ska hitta något som passar in på dem. Diplomet delas ut på den sista e-träffen, antingen av ledarna eller de professionella, detta för att ge barnen ett minne av e-klubben och för att de ska få en belöning.

Det materialet som endast ledarna har är låtquiz med emojis, yogasagor, pantomimlek med emojis och ”gissa känslan”. Låtquiz består av olika emojis som bildar en låt som barnen tillsammans ska gissa. Dessa är valda utgående från barnsånger som barnen kan. Yogasagor är sagor där man har bestämda rörelser under sagan. Yogasagorna stärker självkänslan och gemenskapen, specifika sagor har inte valts inför träffarna. Sagorna hittar man i boken ”Yogasagor - stärker barns självkänsla och grupper lugn” av Ganneby och Boll. Pantomimlek med emojis och ”gissa känslan” har valts för att öka barnens emotionella intelligens och för att stärka sociala kompetensen. De känslor som tas upp har inte egentligen någon betydelse eftersom det väsentliga är att barnen lär sig att känna igen olika ansiktsuttryck.

Pantomimlek med emojis har fått inspiration från Nalle-korten som är utvecklade av Pesäpuu ry. Med hjälp av Nalle-kort kan man ha pantomimlek där barnet får välja ett kort med en min och en rörelse och presentera den till de andra utan att använda sig av ord. De andra barnen försöker gissa vilket kort det är frågan om, och till sist gör alla tillsammans minen och rörelsen. (Pesäpuu).

”Gissa känslan” är inspirerat av Wallys känslöhjul. I Wallys känslöhjul används en känslonurra som innehåller olika ansikten. Ansiktena är ihopkopplade med olika känslotillstånd som t.ex. lycklig, rädd, kär och ledsen. Barnen får turvis snurra pilen på snurran och när den stannar och pekar på ett ansikte benämner barnen känslan och berättar om en gång då de känt sig så. Wallys känslöhjul används för att främja barns känslopråk och för hjälpa dem att tolka ansiktsuttryck. (Webster-Stratton, 2004, s. 293).

6 Avslutande reflektion

Arbetets mål är att planera en välfungerande digital tjänst, dvs. en e-klubbverksamhet, som ska förstärka barnens egna resurser. Syftet med arbetet är genom e-klubbverksamheten förstärka placerade barns sociala kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap. I forskning som redogjorts tidigare i arbetet kommer det fram att placerade barn kan ha brister i emotionell utveckling vilket påverkar sociala kompetensen. De kan även ha behov av stöd i utvecklandet av en sund självkänsla och stärkandet av kommunikationsförmågan. Med hjälp av en god självkänsla och kommunikationsförmåga är det lättare att skapa och behålla kompisrelationer, och detta påverkar känslan av gemenskap. Genom e-klubben kan

sociala kompetensen, självkänslan och känslan av gemenskap tränas på ett roligt och resursförstärkande sätt.

Metoderna som används i e-klubben, dvs. lek, positiv förstärkning, yoga, drama, och musik, är utvecklade så att de tillfredsställer målgruppens intresseområden och stärker resurserna hos målgruppen som e-klubben fokuserar på. Genom metoderna kan barnen på ett diskret sätt träna resurserna. Med diskret menas att barnen nödvändigtvis inte ens själv märker att de tränar resurserna. Barnets deltagande och barnets bästa har varit grunderna för hur e-klubben har byggts upp. E-klubbverksamheten innehåller tio e-träffar, varje träff har ett eget namn och tema. För att få en produkt som svarar på behovet kunde det ha varit bra att få en eller flera professionellas åsikt om verksamheten. Learning café, som är en kreativ metod för diskussion kring olika ämnen, kan vara en bra metod för detta ändamål. I detta fall kan det innebära att professionella inom barnskyddet diskuterar om e-klubbens innehåll och utveckling.

En utmaning med arbetet var avgränsningen. Arbetet påbörjades med att målgruppen var både barn och ungdomar. Mycket information samlades om barnskydd i allmänhet men även om målgruppen i fråga. Därefter funderades det på nytt hur bra det är att ha barn och ungdomar i samma e-klubb. En ny avgränsning måste göras och det bestämdes att fokusen läggs på barnet. Senare gjordes även en avgränsning på åldern. Då avgränsningen gjorts funderades det på vad e-klubben ska stöda.

Då arbetet inleddes var barnskyddet ett intresseväckande och motiverande ämne, men sensitiviteten utgjorde en stor utmaning. Sensiviteten togs i beaktande då målgruppen valdes genom att fundera på vilka barn e-klubben lämpar sig för. Faktorer som ålder, utvecklingsnivå, bakgrund och beteende påverkade valet. Eftersom e-klubben kräver ett samarbete med professionella inom barnskyddet, diskuterades även deras andel och påverkan i verksamheten.

Under arbetets gång har det inte stötts på en tjänst som motsvarar e-klubben. Svenskspråkiga placerade barn kan bo på flera olika ställen runt om i Finland och genom en e-klubb kan de få stöd från andra svenskspråkiga i liknande situation. E-klubbverksamheten är utvecklad främst för svenskspråkiga barn som är placerade på barnhem, men om efterfrågan inte möter utbudet kan verksamheten även implementeras till finskspråkiga barnhem.

Det har uppstått en del olika etiska frågeställningar under arbetsprocessen. En av de största etiska frågorna som uppstod var hur barnen rekryteras. Detta löstes genom att gå via professionella som sedan kan välja ut de barn som e-klubben lämpar sig för. Barnens problematiska hemförhållanden har även diskuterats. Det är önskvärt att föräldrarna, via barnhemmets personal, får information om att deras barn deltar i e-klubben, detta görs för att respektera barnets föräldrar.

Autonomiprincipen, som togs upp i kapitel 2.3, är att respektera individers autonomi och integritet. Detta syns tydligt i e-klubben i och med att ledarna inte får föra vidare information åt utomstående om vad barn sagt eller berättat. Ifall barnet berättar något som kan ha konsekvenser är det viktigt att ledarna tar kontakt med barnhemmets professionella och berättar om det som diskuterats.

E-klubbverksamhetens syfte är att förstärka barnens sociala kompetens, självkänsla och känsla av gemenskap. Målet med e-klubben är att barnen ska känna sig delaktiga och viktiga samt få positiva och minnesvärda upplevelser. För verksamheten är det därför inte relevant att veta barnens specifika bakgrund. Dock är det bra att ha kunskap om orsaker till placering och placerade barns möjliga normbrytande beteende för att undvika konflikter. E-klubben är resursförstärkande. Genom verksamheten stärks barnets resurser så att de kan klara sig bättre senare i livet. Verksamheten förebygger även problem, som kriminalitet, och hjälper barnet skapa en meningsfull vardag.

Materialet som används i e-klubbverksamheten är planerat utgående från barns behov intresseområden. Styrkefiguren och framtidsbilderna är designade och utvecklade specifikt för e-klubben och utgår från teori om resursförstärkande metoder för barn. Inspiration för en del av materialet har tagits från andra metoder, t.ex. Wallys känslöhjul och Nalle-kort.

Före e-klubbverksamheten förverkligas görs en pilotering. Då piloteringen sker kan man samarbeta med professionella inom barnskyddet och samtidigt föra ut information om den kommande verksamheten. Då knyts kontakter med fältet vilket kan underlätta rekryteringen. E-klubben kan testas med en barngrupp för att prova hur materialet och uppbyggnaden av träffarna fungerar. I och med att placerade barn har en tendens att vara mer sensitiva kan det vara mer lämpligt att först testa på barn som inte har kontakt med barnskyddet eftersom de nödvändigtvis inte är lika känsliga för förändringar.

E-träffarna ska vara regelbundna för att skapa trygghet och för att de ska vara enkelt att planera in dem i barnets tidtabell. Det är önskvärt att e-träffarna är en gång i veckan. Barnen som deltar i e-klubben går i skola och därmed ska e-klubbverksamheten ordnas på eftermiddagar.

Marknadsföring för e-klubbverksamheten sker i första hand genom att kontakta avdelningschefer på olika barnhem. Avdelningscheferna kan sedan diskutera med personalen och tillsammans avgöra vilka barn som verksamheten lämpar sig för och vilka professionella som deltar. E-klubbverksamheten kommer även marknadsföras på internet via en hemsida som Yrkeshögskolan Novia upprätthåller. Hemsidan kan innehålla tidtabeller och information om de olika temana i e-klubben. Alla e-träffar kan beskrivas kort så att deltagarna skall få en inblick i vad träffarna går ut på. På hemsidan kan även länkas olika källor som ger information om barnskydd och barnens rättigheter. Anmälning till e-träffar kan ske via hemsidan. Vid anmälning är det nödvändigt att veta namn och ålder på deltagarna.

I framtiden skulle Reach for change kunna vara en möjlig samarbetspartner. Reach for change är en organisation som stöder entreprenörer med idéer för att underlätta barns liv. Organisationen erbjuder tillgång till globalt nätverk, professionell rådgivning och finansiering. (Reach for change, 2012). E-klubbverksamheten är ett utmärkt sätt att öka utsatta personers resurser och delaktighet utan geografiska begränsningar med tanke på världens digitalisering. I och med digitaliseringen kan e-klubbverksamheten bli ett framgångsrikt koncept.

Källförteckning

- Andershed, H. & Andershed, A.-K., 2005. *Normbrytande beteende i barndomen*. Mölnlycke: Elanders Infologistics.
- Askland, L. & Sataøen, S. O., 2014. *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. Kina: Integra Software Services.
- Bardy, M., 2013. *Lastensuojelun ytimissä*. Tampere: Juvenes Print.
- Brodin, M. & Hylander, I., 2002. *Själv-känsla - att förstå sig själv och andra*. Stockholm: Liber.
- Buchan, T., 2013. *The social child - Laying the foundations of relationships and language*. Great Britain: TJ International Ltd..
- Carleheden, M., Lidskog, R. & Roman, C., 2011. *Social interaktion - förutsättningar och former*. Stockholm: Liber AB.
- Cronlund, K., 1998. *Psykologi*. Kristianstad: Bonnier Utbildning AB.
- Dunderfelt, T., 2011. *Elämäkaari psykologia*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Eronen, T., 2013. *Viisi vuotta huostaanotosta - Seurantatutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalisista poluista*. Tampere: Juvenes print - Suomen Yliopistopaino Oy.
- Evenshaug, O. & Hallen, D., 2001. *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Flynn, R. et al., 2004. Use of population measures and norms to identify resilient outcomes in young people in care: an exploratory study. *Child and Family Social Work*, 9(1), s. 65-79.
- Forinder, U. & Hagborg, E., 2011. *Stödgrupper för barn och ungdomar*. Malmö: Studentlitteratur AB.
- Forss, P. & Vatula-Pimiä, M.-L., 2014. *Sosiaalinen turva ja hyvinvointi*. Helsinki: Edita.
- Ganneby, M. & Boll, G., 2011. *Yogasagor - stärker barns självkänsla och grupperns lugn*. Malmö: Epago/Gleerups Utbildning AB.
- Gottberg, M.-P., 2007. *Social och emotionell träning för alla barn - en praktisk handbok för skolan, förskolan och föräldrar*. Jönköping: Brain Books.
- Harviainen, J. T., 2013. *Pelikasvattajan käsikirja*. Tampere: Tammerprint Oy.
- Heikkinen, A., 2006. *"Olenko mä sitä riskiryhmää?" Lastensuojelun poikaryhmien hyvinvoinnin muutostekijät*, Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Helenius, A. & Lummelahti, L., 2013. *Leikin käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Hiitola, J. & Heinonen, H., 2009. *Huostaanotto ja oikeudellinen päätöksenteko - Hallinto-oikeuksien ratkaisut huostaanottoasioissa 2008*, Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Innanen, J., 2012. *Ryhmänohjaus estämään nuorten syrjäytymistä*. Tampere: Tampereen ammattiopisto.
- Jobe, A. & Gorin, S., 2013. "If kids don't feel safe they don't do anything": young people's views on seeking and receiving help from Children's Social Care Services in England. *Child & Family, Social Work*, 18(4), s. 429-438.
- Johnson, M., 2003. *Självkänsla och anpassning*. Lund: Studentlitteratur.
- Keltikangas-Järvinen, L., 2010. *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Helsinki: WS Bookwell Oy.
- Ketola, J., 2008. *Menetyksistä mahdollisuuksiin*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kimber, B., 2009. *Att främja barns och ungdomars utveckling av social och emotionell kompetens*. Malmö: Epago.
- Kivistö, J., 2006. *"Missä mä olisin muuten?" - Nuorten kokemukset lastensuojelusta ja muista viranomaispalveluista*, Turku: Turun Yliopisto.
- Laatikainen, T., 2010. *Vertaistuki kannattaa*. Suomi: SOLVER palvelut Oy.
- Lastensuojeluinfo, (u.ä.) *Lastensuojeluinfo*. [Online]
<http://www.lastensuojelu.info/se/tjanster.html> [Hämtat: 18 2 2016].
- Löhönen, S.-T., 2014. *Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten kouluasuutuminen*. Jyväskylä: Pesäpuu ry.
- Maasalo, M. & Toivakka, S., 2012. *Itsetunto kohdalleen! - Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen*. Porvoo: Bookwell Oy.
- Marklund, K. m.fl., 2012. *Nordens barn - Tidiga insatser för barn och familjer*. Stockholm: Nordens Vålfärdscenter.
- Nurmi, P., 2013. *Lapsen ja nuoren viha*. Juva: Bookwell Oy.
- O'Hanlon, J. & Wootten, A., 2007. *Using drama to teach - personal, social & emotional skills*. London: Paul Chapman Publishing.
- Olsson, H. & Sörensen, S., 2013. *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.
- Pesäpuu ry, 2010. *Pesäpuu ry - Nallevihko*. [Online]
http://www.pesapuu.fi/media/uploads/dokumentit/materiaalit/nallevihko_sivuittain.pdf [Hämtat: 2 5 2016].
- Reivinen, J. & Vähäkylä, L., 2013. *Ketä kiinnostaa? - Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ.

- Rädda Barnen, (u.å.) *Rädda Barnen*. [Online]
<https://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/sverige/vald-och-overgrepp/detta-borde-alla-veta-om-barnmisshandel.pdf> [Hämtat: 23 4 2016].
- Salt, 2007. *Salt- barn och unga i EFS*. [Online]
<http://salt.efs.nu/lokalt/resursparmen/> [Hämtat: 23 3 2016].
- Santangelo White, L., 2009. Yoga for children. *Pediatric nursing*, 35(5), s. 277-295.
- Sinkkonen, J., 2012. *Lapsen puolesta*. Helsinki: WSOY.
- Stensaasen, S. & Sletta, O., 2000. *Grupprocesser- om inläring och samarbete i grupper*. Borås: Centraltryckeriet.
- Stickdorn, M. & Schneider, J., 2011. *This is service design thinking*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc..
- Svedberg, L., 2012. *Grupp-psykologi - Om grupper, organisationer och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- THL, 2015. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*. [Online]
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu> [Hämtat: 22 1 2016].
- THL, 2016. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos - Voimavaralähtöiset menetelmät*. [Online]
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tueksi/menetelmat/voimavaralahtoiset-menetelmat> [Hämtat: 5 5 2016].
- Toivakka, S. & Maasola, M., 2012. *Itsetunto kohdalleen! - harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen*. Porvoo: Bookwell Oy.
- Unicef, (u.å.) *Barnkonventionen*. [Online]
<https://unicef.se/barnkonventionen> [Hämtat: 25 Januari 2016].
- Vahala, H.-M., Viitaniemi, S., Raivio, M. & Jurvelius, N., 2003. *Elämän kevät - Luovuuden kautta kasvuun*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Webster-Stratton, C., 2004. *Utveckla barns emotionella och sociala kompetens*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Wrangsjö, B., 2000. *Barn som märks - utvecklingspsykologiska möjligheter och svårigheter*. Falkenberg: AIT Falun AB.

Finlands författningssamling:

Barnskyddslag 13.4.2007/417, www.finlex.fi [Hämtat: 22 1 2016].

INNEHÅLL I E-KLUBBEN

E-träffarna är endast vägledande och får användas fritt. Ledarna bör vara beredda på att programmet kan avbrytas eller vilseledas av barnen. Träffarna börjar alltid på samma vis, ledarna välkomnar deltagarna för att skapa samhörighet och berättar efter det vad som kommer att ske under träffen. Vid diskussion är det viktigt att ledarna styr och håller i trådarna. Det spelar ingen roll ifall diskussionen inte löper, viktigaste är att ingen känner sig tvingad. I slutet av varje träff berättar ledarna om följande träff för att skapa trygghet och kontinuitet.

TRÄFF 1: KOM I GÅNG!

Namn och djur du vill vara lek: Deltagare får säga sitt namn samt ett djur de skulle vilja vara, man får även berätta varför man valt just det djuret. (ca 10 minuter)

Regler: Ledarna och deltagarna går tillsammans igenom vilka regler som gruppen bör ha. (ca 10 minuter)

Ordkedja: Man börjar leken med att säga t.ex. Jag är en ballerina som söker efter sin danssko, sedan är det följandes tur att säga jag är en danssko som letar efter sin fot, o.s.v. Kommer en deltagare inte på en fortsättning, ska alla andra försöka hjälpa till. (ca 15 minuter)

Önskemål av e-träffar: Ledarna och deltagarna diskuterar till slut kring önskemål och förhoppningar kring följande e-träffar. Ledarna ska även berätta om nästa träff och att barnen inför den träffen ska välja en låt som de gillar. (ca 10 minuter)

TRÄFF 2: MUSIKJAKTEN

Gissa låt: Ledarna spelar upp olika låtar som de har valt och deltagarna gissar vilken låt det är frågan om. Senare kan man diskutera kring låtarna. Även deltagarna får välja en eller flera låtar, beroende på gruppens storlek, som de får spela upp. (ca 20 minuter)

Låtquiz med emojis: Ledarna har valt olika emojis som beskriver ett namn på en låt. Deltagarna ska tillsammans komma fram till vilken låt det är. Efter att gruppen kommit fram till rätt låt kan de tillsammans lyssna på låten. (ca 20 minuter) Exempel på låtar och emojis till höger.

Exempel 1: Imse vimse spindel	
Exempel 2: Bä bä vita lamm	
Exempel 3: En kulen natt	
Exempel 4: Klappa händerna	
Exempel 5: Ekorn satt i granen	

Diskussion: Diskussion om vad deltagarna har tyckt om musiktemat. (ca 5 minuter)

TRÄFF 3: YOGASAGOR

Inledning: Träffen inleds med att gå igenom dagens program och användning av utrymmen för yogapasset. (ca 10 minuter)

Yogapass: Här kan man använda sagor från Yogasagor - Ganneby & Boll (se källförteckning). (ca 30 minuter)

Diskussion: Diskussion om dagens tema. (ca 5 minuter)

TRÄFF 4: FRAMTIDSVISIONER

Framtidsdrömmar: Deltagarna har framfört sig olika bilder (yrken, djur, miljö och hem) av vilka de får välja sådana som beskriver deras vision på framtiden. Deltagarna och ledarna diskuterar tillsammans bilderna och valen. Känslor och tankar tas upp vid behov. (ca 30 minuter)

Här används material från materialpaketet: Framtidskort (bilaga 2)

Avslutande lek: Ledarna drar en avslutande lek för att lätta upp stämningen. (ca 15 minuter)

TRÄFF 5: GAME ON!

Pictionary: Ledaren ritar bild och deltagarna får gissa vad som ritas. Ledaren ritar eftersom det är enklare att utföra via webbkamera, samt då behöver inte någon deltagare känna press för ifall hon/han inte kan rita så bra. (ca 20 minuter)

Alias: Barnen får i tur och ordning ett ord som de ska förklara till alla andra, de andra försöker gissa ordet. För att göra övningen svårare kan man ha barnen att förklara med gester. (ca 20 minuter)

Diskussion: I slutet diskuteras dagens tema och ledarna berättar följande gångs tema. (ca 5 minuter)

TRÄFF 6: JAG HAR STYRKOR!

Styrkefigur: Deltagarna och ledarna har framför sig styrkeorden från vilka de får välja några som beskriver dem bäst. Styrkeorden placeras runt styrkefiguren. (ca 15 minuter)

Här används material från materialpaketet: Styrkefigur (bilaga 3) och styrkeord (bilaga 4)

Presentation av styrkefiguren: Alla får presentera sig egen figur i form av "det här är jag, jag är bra på...". Om gruppen har bra gemenskap kan deltagarna ge positiv feedback åt varandra. Om gruppen är mera tystlåten är det viktigt att ledarna för fram den positiva feedbacken för att öka självkänslan hos deltagarna. (ca 10-15 minuter)

Avslutande lek: Ledarna drar en avslutande lek för att lätta upp stämningen. (ca 10 minuter)

Diskussion: Diskussion om dagens tema. (ca 5 minuter)

TRÄFF 7: JAG SOM SUPERHJÄLTE!

Superhjälten: Superhjälten kommer till genom att styrkefiguren görs till den egna superhjälten. Alla får välja ut styrkeord som de önskar att skulle stämma på en. Styrkeorden placeras runt superhjälten. Man får även färglägga sin styrkefigur om man vill. (ca 15 minuter)

Här används material från materialpaketet: Styrkefigur (bilaga 3) och styrkeord (bilaga 4)

Presentation av superhjälten: Barnen får välja namn på superhjälten och sedan presentera den om man vill till andra i gruppen. (ca 10 minuter)

Diskussion: Diskussion om dagens tema. (ca 5 minuter)

TRÄFF 8: YOGASAGOR 2

Inledning: Träffen inleds med att gå igenom dagens program och användning av utrymmen för yogapasset. (ca 10 minuter)

Yogapass: Här kan man använda sagor från Yogasagor - Ganneby & Boll (se källförteckning). (ca 30 minuter)

Diskussion: Diskussion om dagens tema. (ca 5 minuter)

TRÄFF 9: DRAMALEK

Gissa känslan: Ledarna gör ett litet skådespel där något oväntat händer t.ex. ena ledaren tar bollen ur den andra ledarens hand. Därefter ska barnen förklara vad som hände och hur den som mistat bollen känner sig. Flera skådespel med liknande situationer ska göras under träffen. Situationerna kan diskuteras vidare om barnen så önskar. (ca 20 minuter)

Pantomim med emojis: Ledaren skickar en emoji eller visar ett nalle-kort med en min på till en av deltagarna. Deltagaren får sedan visa ansiktsuttrycket till de andra deltagarna som sedan ska gissa vad hon eller han visar för min. Sedan kan alla visa samma ansiktsuttryck till webbkameran. Alla får pröva att visa olika ansiktsuttryck. (ca 10 minuter)

Planering av sista träffen: Barnen får ge egna förslag och önskingar. (ca 15 minuter)

TRÄFF 10: AVSLUTNING

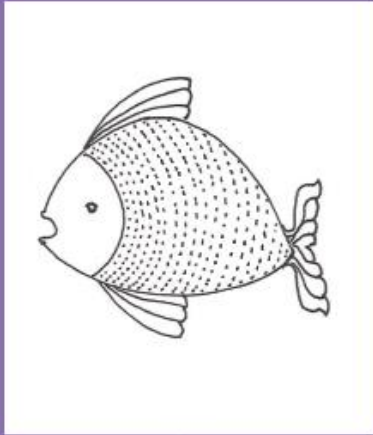
Barnens önskemål: Aktivitet som barnen önskat görs här. Ifall barnen inte har önskemål kan man göra "favorit i repris". Vid mån om möjlighet kan man även träffas fysiskt. Ledarna kan även påpeka om att barnen fortsättningsvis kan träffas efter e-klubben om de vill.

Diplom: Diplom utdelas.

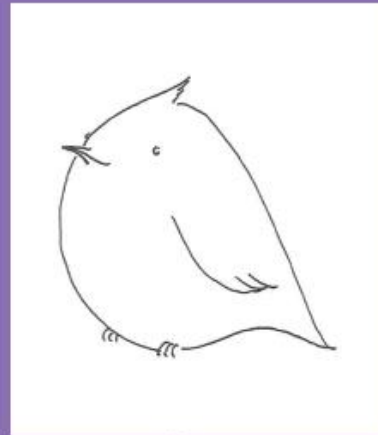
Här används material från materialpaketet: Diplom (bilaga 5)

MATERIALPAKET

FRAMTIDSKORT:

Fisk

Fågel

Hamster

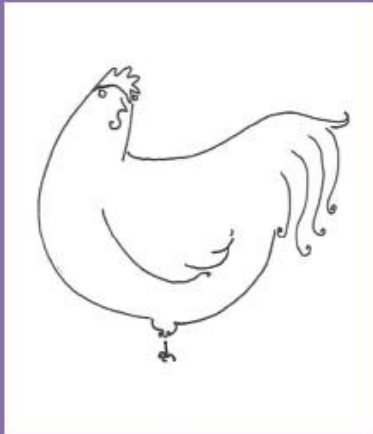
Katt

Hund

Häst

Höna

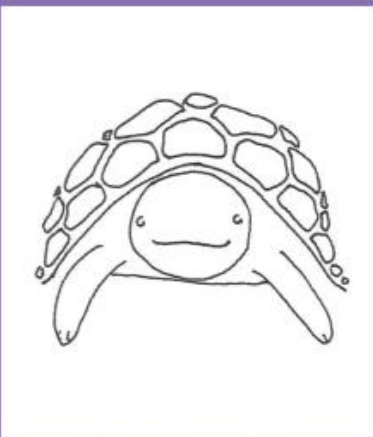
Varg

Orm

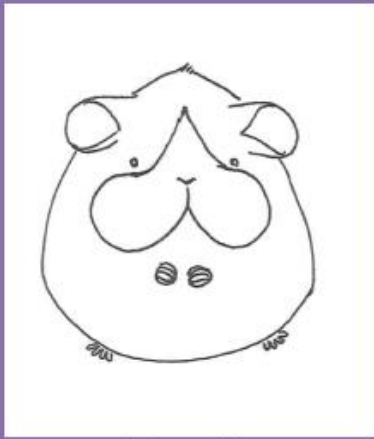
Spindel

Sköldpadda

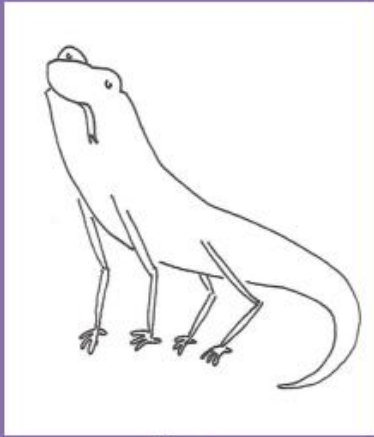
Lejon

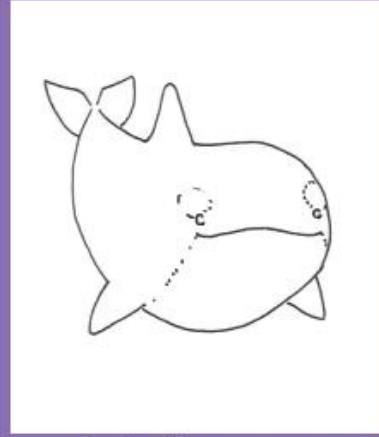
Marsvin

Kanin

Ödla

Späckhuggare

President

Brandman

Bonde

Chaufför

Veterinär

Dagistant

Idrottare

Frisör

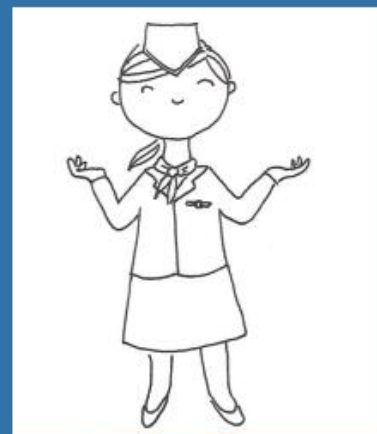
Konstnär

Djurskötare

Lärare

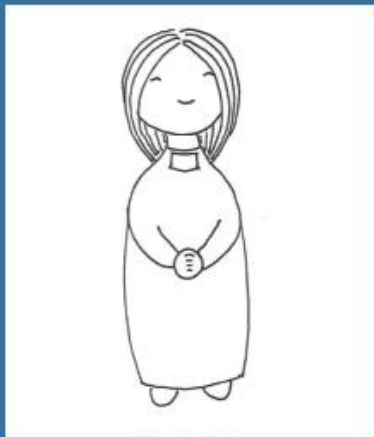
Flygvärdinna

Kock

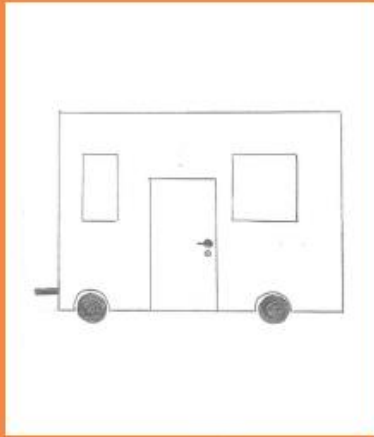
Kändis

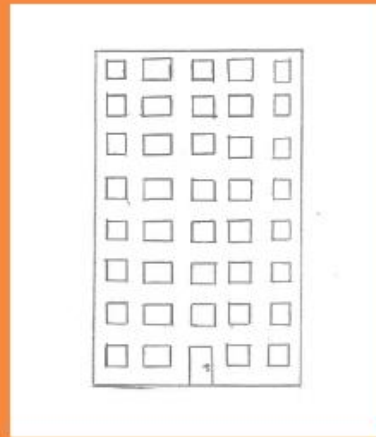
Präst

Polis

Husbil

Höghus

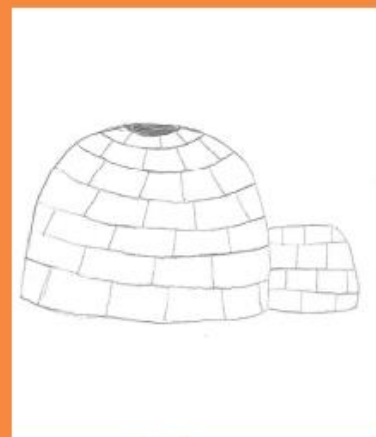
Koja

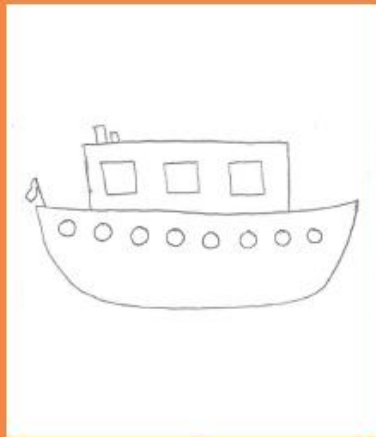
Radhus

Egnahemshus

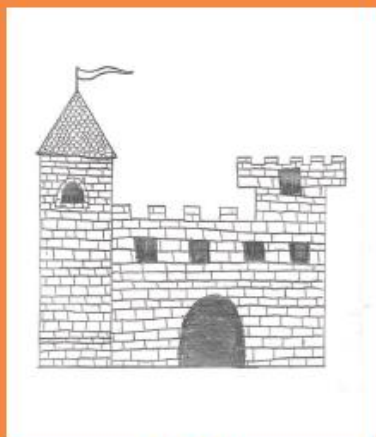
Igloo

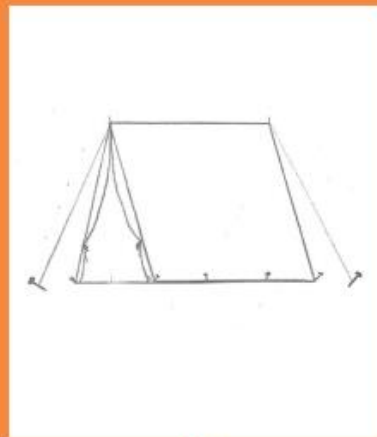
Båt

Stuga

Slott

Tält

Berg

Öken

Havsbotten

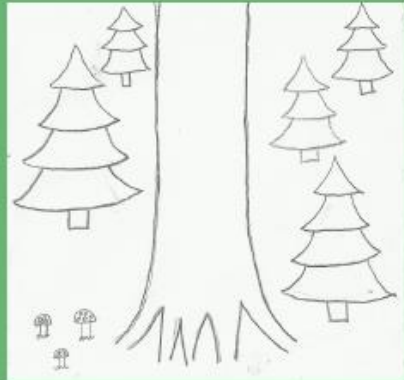
Regnskog

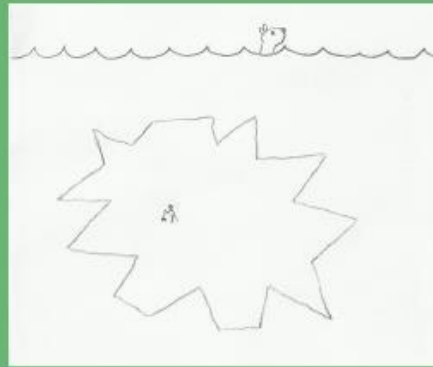
Landsbygd

Rymden

Skog

Isen

Strand

Stad

STYRKEFIGUR:

STYRKEORD:

GLAD
POSITIV
SNÄLL
MYSIG
NYFIKEN
PÅHITTIG
DRÖMMANDE
OMTÄNKSAM
MODIG
FIN
ÄRLIG
MUSIKALISK
FANTASTISK
ROLIG
STARK
LUGN
SPORTIG
HJÄLPSAM
PRATSAM
NOGRANN
PRAKTISK
SMART
KÄNSLOSAM

SNABB
DJURVÄN
GENERÖS
ENERGISK
FÖRLÅTADE
BRA PÅ ATT SPRINGA
BRA PÅ ATT HOPPA
BRA PÅ ATT SPELA
BRA PÅ ATT RITA
BRA PÅ ATT BYGGA
BRA PÅ ATT DANSA
BRA PÅ ATT LAGA MAT
BRA PÅ ATT LYSSNA
TYCKER OM ATT ÄTA
BRA PÅ ATT LEKA
BRA KOMPIS

DIPLOM

har deltagit i e-klubben

Datum: _____

Ledarnas underskrift:

Snyggt jobbat!

Artikelsökning

DATUM	DATABAS	SÖKORD	AVGRÄNSNINGAR	TRÄFFAR	ANVÄNDBARA ARTIKLAR
14.1.2016	EBSCO : ACADEMIC SEARCH ELITE, CINAHL	CHILDREN AND YOUTHS NEEDS	FULL TEXT, 2000 FRAMÅT, GEOGRAPHY: EUROPE	34	0 RESULTAT
23.1.2016	EBSCO: EBOOK COLLECTION, ACADEMIC SEARCH ELITE, CINAHL	CHILD PROTECTION	FULL TEXT, 2012 FRAMÅT, EUROPE, SUBJECT: CHILD CHILD PROTECTION SERVICES, SOCIAL SUPPORT, CUSTODY OF CHILDREN, STATISTIC, RESEARCH, CHILD WELFARE	63	6, VARAV 1 VALDES FÖR ATT DEN VAR RELEVANT FÖR ARBETET
20.2.2016	EBSCO HOST	CHILD PROTECTION AND 8-11 YEARS	FULL TEXT	2	0 RESULTAT
20.3.2016	EBSCO HOST	SOCIAL DEVELOPMENT	FULL TEXT, 2010 FRAMÅT, CHILD 6-12, ENGLISH, EUROPE, SUBJECT: SOCIAL BEHAVIOR, SOCIAL SILLS, GROUP PROCESS, SOCIAL IDENTITY, CHILD ABUSE	24	0 RESULTAT
23.4.2016	EBSCO HOST	SELF-ESTEEM AND CHILD WELFARE	FULL TEXT	59	4, VARAV 1 VALDES FÖR ATT DEN VAR RELEVANT FÖR ARBETET
23.4.2016	EBSCO HOST	YOGA AND CHILDREN	FULL TEXT	36	3, VARAV 1 VALDES FÖR ATT DEN VAR RELEVANT FÖR ARBETET